

Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması

Mine Kaya*

§ 1- KİŞİLİK HAKLARI

1- KİŞİLİK HAKKI KAVRAMININ TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

A) KİŞİLİK HAKKI KAVRAMI

Yasalarımızda “Kişilik Hakkı”nın tanımı yapılmamıştır. Kişilik hakkı kavramına dahil olan kişilik değerlerinin de tek tek sayılıp belirlenmediği, bir başka deyimle içeriğinin yasa koyucu tarafından açık ve kesin olarak ortaya konulmadığı görülmektedir. Ancak doktrinde ortak kabul gördüğü üzere, kişilerin sadece varolmaları nedeniyle tanınan, ayrılmaz biçimde sahip oldukları, hukuk düzeni tarafından korunan yaşam, beden bütünlüğü, sağlık, şeref ve haysiyet, isim, resim, özel hayat, kişisel veriler özgürlükler gibi kişisel değerler üzerindeki haklar, kişilik hakkını ifade eder.¹

Yeni Medeni Kanunda kişilik hakkı bir tüm olarak ve ad belirtmek suretiyle 24 ve 25. maddelerde düzenlenmiştir. Yasanın düzenleme biçiminden genel bir kişilik hakkı kavramını benimsediği anlaşılmaktadır.² Genel bir kişilik hakkı kav-

* Yargıtay 4.Hukuk Dairesi Tetkik Hakimi

1 KILIÇOĞLU, Ahmet: Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk (Ankara,2008),s.3; ÖZSUNAY, Ergun: Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu (İstanbul, 1982), s. 97; ZEVKLİLER, Aydın/ ATABEY, M.Beşir/ GÖKYAYLA, K.Emre: Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Medeni Hukuk (Ankara, 2000), s. 445; HELVACI, Serap: Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar (İstanbul, 2001), s. 42; OĞUZMAN Kemal/SELİÇİ Özer/OKTAY Saibe: Kişiler Hukuku Dersleri (İstanbul, 1993), s.115;

TANDOĞA,N Haluk: “Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Ttarzı ve Basın Yoluyla Olan İhlallere Karşı Özel Hayatın Korunması”, AÜHF, Cilt:XX, S. 14,s.12; İŞGÜZAR, Hasan: “Kişilik Hakkının İhlali Nedeniyle Manevi Tazminat Davasının Şartları”, ANBD, Yıl: 47, Sayı: 1990/6,s.857; ÖZTAN, Bilge, Şahsın Hukuku, Gerçek Kişiler (şahsın hukuku), Ankara 1994, s.107; OĞUZMAN M.Kemal/ÖZ M. Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler,3. Baskı (İstanbul, 2000),s.653

2 Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.428; Helvacı, s.43

ramının kabulü, bu hakkın içeriğini oluşturan kişilik değerlerinin korunmasına yönelik ayrı ayrı düzenlemeler yapılmasa da genel kişilik hakkını koruyan düzenlemenin bu değerleri de koruyacağı anlamına gelmektedir ki kişilik bir bütün olarak korununca, kişiliği oluşturan değerler de kendiliklerinden bu korumadan yararlanacaklardır.³

B) KİŞİLİK HAKKININ NİTELİKLERİ

1. Mutlak Hak Olma Niteliği

Kişilik hakkı mutlaktır. Yani herkese karşı ileri sürülebilir, hak sahibi bu hakkın herkesçe ihlal edilmemesini isteyebilir.⁴

2. Şahıs Varlığı Olma Özelliği

Kişilik hakkı, malvarlığına, yani parayla değerlendirilen değil, ekonomik değer taşımayan manevi varlık ve değerleri korur. Ancak bazı durumlarda bu şahıs varlığı değerlerine saldırı sonucu maddi zarar da söz konusu olabilir.⁵ Örneğin, doktor bir kişinin muayenehanesinde yapılan gizli çekim bantlarının basında yayınlanması üzerine uğradığı müşteri (iş) kaybı vb.

3. Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlı Olma Özelliği

Kişilik hakkı, kişiye kişi olması nedeniyle tanınan haklardan olduğundan, başkasına devredilemez, zamanaşımına uğramaz, vazgeçilemez, iflas masasına girmez, yalnızca hak sahibi tarafından kullanılabilir.⁶

4. Kişice Üzerinde Tasarrufta Bulunamama Özelliği

Kişilik hakkı, kişinin üzerinde tasarrufta bulunup, devredemeyeceği, feragat edemeyeceği, sadece sahibine ait haktır.⁷

II- Kişilik değerlerinin sınıflandırılması

Yasa koyucu, kişilik hakkını oluşturan kişilik değerlerini sınırlı bir şekilde saymamıştır. Değişen insan ilişkileri, ilerleyen teknoloji, günün gerekleri nedeniyle kişilik değerlerinde de bir değişme ve gelişme söz konusu olacağından, bu konuda hüküm konulmaması isabetli olmuştur. Ancak bu durumun, kişilik değerlerinin

3 Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.428

4 Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.442; Özsunay, s.154; Kılıçoğlu, s.8; Serdar, s.29; AYDIN, Sevil: Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Hukuksal Koruma, (Ankara, 1998), s.14

5 Aydın, s.15; Kılıçoğlu, s.7; Oğuzman/Seliçi/Oktay, s.117; DURAL, Mustafa: Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler, 4. Bası (İstanbul, 1995), s.101; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.446; Tandoğan, s.9; Helvacı, s.46

6 Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.445; Helvacı, s.47; Aydın, s.15; Dural, s.101; Kılıçoğlu, s.8

7 Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.446; Helvacı, s.47-48;; Aydın, s.15; Kılıçoğlu, s.7; Öztan (şahsın hukuku), s.111

belirlenmesinde bir güçlüğü neden olacağı da düşünüldüğünde, bu değerlerin çeşitli sınıflandırmalara tâbi tutularak belirlenmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu ayrımlardan en çok kabul görenine göre kişilik değerleri fizikî (maddi) kişilik değerleri, duygusal kişilik değerleri ve sosyal kişilik değerleridir.⁸ Buna göre kişinin hayat vücut bütünlüğü, sağlık hakkı, ruh bütünlüğü, fiziki kişilik değerlerini oluşturur. Kişinin toplumda birlikte yaşadığı kişilerle kurmuş olduğu ilişkiye saygı duyulmasını isteme hakkı ile aile bütünlüğü, duygusal kişilik değerlerindedir. Toplum içindeki kişinin diğer toplum üyeleri ile ilişkilerini geliştirip koruyan, şeref ve haysiyeti, özel hayatı ve hürriyetleri ise sosyal kişilik değerlerini oluşturur.⁹

Bazı yazarlar ise kişilik değerlerini maddi (bedensel) kişilik değerleri, manevi kişilik değerleri ile mesleki ve ticari kişilik değerleri olarak ayırırlar.¹⁰ İnsanın sağlıklı ve eksiksiz bir bedensel varlığa sahip olmasını ve bunu sürdürmesini sağlayan hayat, vücut bütünlüğü, ruhsal sağlık gibi değerler onun maddi-bedensel kişilik değerleridir. Manevî kişilik değerleri ise şeref ve haysiyet, özel hayat, özgürlükler gibi değerlerden oluşur. Meslekî şeref ve haysiyeti ile meslekî ve ticarî giz çevresi ise mesleki ve ticari kişilik değerleridir.¹¹ Tandoğan'ın da belirttiği gibi kişilik değerlerinin tam bir listesini yapmak ve bunları kesin sınırlarla ayrılmış kategorilerde toplamak imkansızdır.¹²

Kanaatimizce, kişilik değerleri üzerinde kesin ayrımlar yapmaya imkan yoktur. Çünkü kişilik değerleri bir yönü ile belli bir kişilik değerinin, diğer yönü ile başka bir kişilik değerinin içinde yer alabilir. Zaten bu değerler kişilik hakkının birer yansıması olduğundan¹³ tek bir saldırı ile birden fazla kişilik değerinin ihlali de mümkündür. Hem kişilik hakları, sahip oldukları ortak özellikler nedeniyle sıkı bir bütünlük de arz etmektedirler.¹⁴

III-BAŞLICA KİŞİLİK DEĞERLERİ

A-YAŞAM

Kişinin en önemli maddi –bedensel- değeri yaşamıdır. Kişi kendisi yaşam hakkından vazgeçemeyeceği gibi başkalarının da bu hakka saygı göstermesini isteme hakkına sahiptir. Kişiyi öldürmek onun en önemli değerine saldırı olduğundan kişilik hakları kavramının korunması altındadır.¹⁵ Kişinin yaşamı üzerinde tasarrufta bulunamaması, ötenaziye yasal olarak izin verilmediğini göstermektedir.

8 EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt: I, 6.Bası (İstanbul, 1998), s.797; İşgüzar, s.857 vd.; Kılıçoğlu s.6; Aydın, s.13; Özsunay, s.116; Tandoğan, s.7

9 ibid

10 Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.422; Serdar, s.30

11 ibid

12 Tandoğan, s.10-11

13 Dural, s.113

14 ŞEN, Ersan: Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması (İstanbul, 1996), s. 10

15 ÖZTAN Bilge:Medeni Hukuk,26. Baskı(Ankara,2007),s.277,ARPACI Abdulkadir:Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler),(İstanbul 2000),s.110

B-BEDEN BÜTÜNLÜĞÜ

Kişinin bedenini oluşturan her bir uzvu ve organı üzerinde hakları vardır. Bunların saldırıya uğraması halinde uğranılan maddi ve manevi zararlar kişilik haklarının koruması altındadır. Kişinin yaralanması halleri tipik saldırılardır. Yaşam hakkından farklı olarak kişi, beden bütünlüğü üzerinde tasarruf hakkına sahiptir. Rıza ile veya rıza aranmadan sağlık veya üstün bir amaç varsa rıza dışı olarak beden bütünlüğünün ihlali hukuka uygundur.¹⁶ Ölenin cesedi üzerinde bilimsel amaçlı araştırma yapılması, organ nakli gibi konular da bu bağlamda değerlendirilmelidir.¹⁷

C -SAĞLIK

Sağlık hakkı yaşam hakkının içinde mütalaa edilebilirse de¹⁸ kişinin sağlığı, bedensel organizmasının düzenli işleyişini ifade ettiğinden doğuştan sahip olduğu doğal ve organik tümlüğünü ifade eden ve beden bütünlüğünden farklı olduğundan ayrı bir kişilik değeri olarak gören yazarlar da vardır.¹⁹ Gerek bedensel gerek ruhsal sağlık, kişilik haklarının koruması altındadır.

D-İSİM (VE SOYİSİM)

İsim (ve soyisim), kişiyi başkalarından ayırt etmeye yarayan unsurlardan olduğu gibi aynı zamanda şahsın bir aileye aidiyetini de ifade eden ve ona ait olduğu ailenin sosyal mevkiinden yararlanma imkanı veren bir kelimedir.²⁰ Müstear isim, kısaltılmış ve temsili isimler ve e-posta adresleri de ismin korunmasından yararlanırlar.²¹ Medeni Kanununun 26. maddesinde bizatihi ismin korunması düzenlenmiştir MK. 24-25., BK.49. maddelerindeki genel koruma ile 26.m sıkı bağlantı halindedir. Bu korumadan gerçek kişiler yanında şirket, dernek ve vakıf gibi tüzel kişiler de yararlanırlar.

MK. 26. maddesinde ismin gasp edilmesi ve ihtilafa sebebiyet verilmesi halleri koruma altına alırken, bunun dışı ismin şeref ve haysiyet aykırı kullanımı, tahrifi, gülünç duruma sokulması gibi haller genel koruma hükümleri ile teminat altına alınmıştır.

Ancak isim üzerinde kişinin seçim ve değişiklik yapması ve bu konudaki yasal sınırlandırmalar kişinin özel hayatı ve aile hayatına müdahale edilmesi ile ilgilidir. Bu konuda yasal düzenlemeler yapılmadan, kişilerin özel hayatlarının ayrılmaz bir parçası olan ismin, serbestçe seçilmesi konusunda bazı zorluklar yaşanmış ve bu husus bir HGK kararına da konu olmuştur.²²

16 Arpacı,s.112

17 ibid

18 Arpacı,s.111

19 Dural,s.117

20 Öztan(şahsın hukuku),s.164; Aydın,s.119; Helvacı,s.74-75

21 Helvacı,s.75

22 2000-18-127 Esas,2000/154 sayılı HGK kararına göre davacı, velisi olduğu kızının "Hatice" olan ismini "Mizgin" olarak tanıdığından değiştirmek istemiş, yerel mahkeme istemi, yeni isim Türk dilinde olmadığı,zıt anlamları barındırdığı, milli kültüre, örf ve adetlere uygun düş-

E-ŞEREF VE HAYSİYET

Şeref ve haysiyet, kişiye toplum tarafından verilen değerler toplamının ifadesidir.²³ Kişi toplum tarafından değerlendirmelere tabi tutularak hakkında değer yargısı oluşur. Bu aynı zamanda kişinin, toplum içinde sahip olduğu itibar ve saygınlığı da gösteren objektif bir değer yargısıdır.²⁴ Kişinin sırf insan olarak doğması nedeniyle doğuştan kazandığı bir itibar ve saygınlık olduğu gibi, toplum içindeki davranış, yetenek ve sosyal pozisyonuna bağlı olarak kazandığı bir itibar ve saygınlığı da vardır.²⁵ Şeref ve haysiyet gerçek kişiler kadar tüzel kişiler açısından da kişilik değerlerindedir.

Toplum tarafından kişiye biçilen rolün yansımaları olan şeref ve haysiyet, yer ve zamana göre farklılık gösterebilir. Bu nedenle şeref ve haysiyete saldırı olup olmadığının değerlendirilmesinde, saldırının yapıldığı yer ve zamandaki objektif değer yargısından ve toplum üyesi normal bir kişinin perspektifinden bakılarak çözümleme yapılmalıdır.²⁶

Kişilik haklarına saldırının en çok rastlanan biçimi şeref ve haysiyet olup gerek ceza kanunları gerek özel hukukta koruma altına alınmıştır. Kişiyi küçük düşürmek, yanlış tanıtmak, gülünç ya da zor duruma sokmak, kişiye düşmanca bir ortam hazırlamak amacıyla yapılan davranışlar manevi değerleri zedeleyen şeref ve haysiyete saldırı hallerindedir.²⁷

F) RESİM VE SES

Resim, kişinin fotoğrafı olabileceği gibi film ya da televizyonda görünmesi, fırça veya kalemle resmedilmesi ya da karikatürünün çizilmesi şeklinde olabilir.²⁸ Rıza dışı kişinin resminin alınması, kullanılması, bozularak kullanılması ve menfaa-

meyeceği ve kamu vicdanını inciteceğinden isim değişikliği haklı görülemeyeceğinden reddetmiş, Yargıtay'ca hükmün bozulması üzerine kararda direnilmiş ve HGK tarafından direnme oyçokluğu ile onanmış, davacı tarafından kararın düzeltilmesi istenmiştir. HGK davacının karar düzeltme istemini oyçokluğu ile kabul etmiş; ismin konulması ve değiştirilmesinde Nüfus Kanunu 16. madde ile "milli kültürümüze, ahlak kurallarına, örf ve adetlerimize uygun düşmeyen ve kamuoyunu inciten isimlerin" konulamayacağı kuralını yorumlamış ve "Doğu ve Güneydoğu Anadolu yalnızca belli bir etnik kökenin değil, ülkemiz gerçekliğinde var olan, çeşitli etnik kökenli insanların yaşadığı vatanın bir bölümüdür. Toplumun en küçük birimi olan aile ve onu oluşturan bireylerin, toplumun içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel dokulardan, örf ve adetlerden etkilenmesi yadsınamaz. O nedenle bireyin kendi yapısı içerisinde değerlendirilmesi kaçınılmazdır. Dahası bireyin bölgeye özgün şekillenmesi de göz ardı edilmemelidir. Gerçekte de kökleşmiş bu oluşumun milli kültürümüzün, örf ve adetlerimizin bir parçasını oluşturduğunda kuşku ve duraksamaya yer olmamalıdır." demek sureti ile direnme kararını bozmuştur.

23 Kılıçoğlu, s.83; SIRABAŞI, Volkan: İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığı ile Kişilik Haklarına Tecavüz (Ankara, 2007), s.29; Dural, s.123

24 Kılıçoğlu, s.84-85

25 ibid

26 Kılıçoğlu, s.86; Sirabaşı, s.30

27 4.HD.2002/14497-2003/4830

28 Oğuzman/Seliçi/Oktay, s.135; ÖNGÖREN, Gürsel, TV ve Radyoda Kişilik Haklarına Saldırılara Karşı Hukuki Başvuru Yolları (İstanbul, 1995), s.68

tine aykırı olarak kullanılması kişilik hakkı ihlalidir. Resim üzerindeki kişilik hakkı, kişinin hiçbir zaman rızası dışı resminin çekilemeyeceği biçiminde algılanmamalıdır. Bir siyasetçi ya da sporcunun tören veya müsabaka sırasında resminin çekilmesi için rıza aranmayacaktır.²⁹ Ancak bir kimsenin izinsiz evde çıplak dolaşırken resimlerinin çekilmesi özel hayata müdahale niteliğini taşır. Bu hakkın sınırını MK. 2. maddesindeki dürüstlük kuralı oluşturacaktır.³⁰ Yargıtay HGK bir kararında³¹ bir kişinin rastlantı sonucu ayrıntı olarak içinde bulunduğu bir fotoğrafın bir sergide veya sanatla ilgili yayınlarda umuma arz edilmesi halinde resmi kullanılan tarafından izin alınmadığının ileri sürülmesinin “ hakkın kötüye kullanılması olarak” nitelendirilebileceğini; ancak kişinin dış görünümünün ayrıntı olarak yer alsın bile bulunduğu fotoğrafın ticari amaçlarla veya reklam yoluyla kamuya sunulmasında izin alınmasının zorunlu olduğunu benimsemiştir. Yargıtay 4.HD ise şöyle bir karar vermiştir: “ Bir kimsenin dış görünümü üzerinde kişilik hakkı vardır. Resim ise bir kimsenin dış görünüşünü ve o kimsenin tanınmasını sağlayacak biçimde yansıyan yüzey bir cisimdir. Bu nedenle kişinin dış görünümünü yansıtan, onu tanıtan resmi üzerinde kişilik hakkı bulunmaktadır. Kural olarak kişinin rızası olmadan resmin yayınlanması hukuka aykırı olarak kabul edilmektedir (FSEK m.86). Ne var ki bu kural mutlak değildir. Kanun toplum hayatının gereği, toplumun haber alma ihtiyacı gibi hallerde resmin izinsiz yayınlanabileceğini kabul etmiştir (m.86/II). Fakat bu yayın amaca uygun olarak yapılmalıdır; resmin haber verme dışında ticari bir amaçla kullanılması kişilik haklarına saldırıdır.”³²

Rızaya dayalı durumlarda hukuka aykırılıktan söz edilemez.Yargıtay, bilerek reklam için poz veren mankenin bu pozları takvimde kullanılınca tazminat isteyemeyeceğini belirtmiştir.³³ Resmin yayınlanmasına rıza gösterilen hallerde, rızanın hangi amaç doğrultusunda verildiğinin tespiti önemlidir. Rızanın amacı dışı kullanılması da saldırı niteliğindedir.³⁴Yargıtay’ın bir kararında³⁵ yayının amaç dışı kullanılması saldırı olarak kabul edilmiştir.

Ses de kişinin kişilik değerlerindedir.Rıza dışı kişinin sesinin kayda alınması, bu kayıtların yayınlanması, değiştirilmesi, yok edilmesi kişilik hakkı ihlalidir. Ses üzerindeki kişilik hakkı, bunun bir kişisel veri olması, özel hayatın içinde yer alması ve çoğu zaman haberleşme özgürlüğünün ihlali şeklinde meydana gelebilir.

29 İMRE,Zahit, ” Şahsiyet Haklarının Şahsın Özel Hayatının ve Gizliliklerinin Korunmasına İlişkin Meseleler”, İHFM, Cilt XXXIX, S.1-4,s.165; Özsunay, s.148; Dural, s.141

30 İmre, s.167

31 HGK. 3.10.1990 tarih, 275-4598

32 Y.4.HD 11.2.1985 tarih, 9517-958

33 Y.4.HD. 9.6.1988, 2585-5691

34 Öztan (şahsın hukuku),s.139

35 Y.4.HD 1.11.1988 tarih, 6227-9120

G) ÖZEL HAYAT

Özel hayat kavramı, kişinin özel (bireysel) hayatı, aile hayatı, konutu ve haberleşmesine saygı bağlamında, kişiliğini geliştirmeye müsait olan, hem başkalarından gizlenen hem de bağımsız olarak tercihler yapıp, kararlar alınmak suretiyle üzerinde tasarrufta bulunulabilen bir alanı ifade etmektedir. Kişinin özel hayatı da kişilik değerlerindedir. Kişinin özel hayatına geleneksel yöntemlerden olan, gizlice evine girme, eşyalarını karıştırma, mektup ve diğer belgeleri açma, konuşmaları dinleme, röntgenleme gibi araçlarla sızmak ve bilgi edinmek mümkün olduğu gibi, gelişmiş teknoloji sayesinde çeşitli elektronik ve teknik aletlerle dinleme, gözetleme yapılması (böcekler, teleobjektifler, mini mikrofonlar ve alıcılar, aktarıcılar, hareket algılayıcıları, uzaktan kumandalı kameralar, gece görüş cihazları, casus uydular, kızıl ötesi kameralar, pasif milimetre dalga görüntülemesi, geri saçımlı x ışını cihazları, termal kameralar, kapalı devre televizyon kameraları vb.) şeklindeki saldırılar her geçen gün artmaktadır.³⁶

Kişinin hayat çevreleri, özel hayat kavramını ve sorumluluğu belirlemede önem arzeder. Özel hukukta hayat çevreleri, başkalarınca öğrenilmenin bilinmenin, sızmanın, ifşanın ve saklamanın sınırı olarak kabul edilmiştir.³⁷ Kişinin hayat çevreleri üçe ayrılmaktadır.

1-ORTAK HAYAT ÇEVRESİ

Toplum içinde yaşayan kimsenin, toplumsal hayatın gereği olarak diğer toplum üyeleri ile paylaştığı ve onların gözü önünde yaşadığı, bu nedenle de başkalarınca kolayca izlenip, gizli tutulamayacak olaylardan ve davranışlardan oluşan hayat çevresine ortak hayat çevresi denir.³⁸ Kişinin herhangi bir kimse ile paylaştığı ve toplum önünde gerçekleşen bu hayat çevresi gizli değildir. Kişinin herkesçe girilip çıkılabilen yerlerde bulunması sırasındaki davranışları konuşmaları hep bu çevreye girer. Başkaları tarafından görülme bile bir olayın herkes tarafından izlenebilir ve bilinebilir olması, o olayın ortak hayat çevresine dahil olması için yeterlidir.³⁹

Ortak hayat çevresi kural olarak özel hayatın korumasından yararlanamaz. Bu çevrede meydana gelen olaylar zaten diğer kişilerce kolayca izlenir, paylaşılır, bilinir olduğundan, bunların gizli kalmasında kişinin korunan bir menfaati de yoktur.⁴⁰ Ortak hayat çevresindeki olayın izlenip, ifşası hukuka aykırı olmamak şartı ile mümkündür. Dedikodu amaçlı, küçük düşürmeyi hedefleyen, şeref ve haysiyete dokunur biçimde, gerçek dışı ifadelerle ortak hayat çevresindeki olayların açıklanması ise hukuka aykırıdır.⁴¹

36 Özsunay, s.131; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.419

37 İmre, s.154

38 Tandoğan, s.27; Kılıçoğlu, s.115; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.418-419; Özsunay, s.126; Helvacı, s.62

39 Kılıçoğlu, s.115

40 Tandoğan, s.27; İmre, s.148; Özsunay, s.127; Kılıçoğlu, s.125; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.419

41 Kılıçoğlu, s.126; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.419

Yargıtay da bazı kararlarında özel hayat çevrelerine şu biçimde değinmiş ve ortak hayat çevresindeki olayların öncelikle politika, spor ve sanat adamları yönünden açıklanmasını özel hayata müdahale ve kişilik haklarına saldırı olarak görmemiştir: “Kişinin özel hayatı çeşitli alanlardan oluşur. Bunlar gizli, özel ve ortak alanlardır. Bir kimsenin kendisine özel olarak anlattığı olayların, sırdaşı olan kişiler dışında kalan şahıslar tarafından bilinmesini istemediği olay ve davranışlardan oluşan alan, gizli yaşam alanıdır. Kişinin yalnız dostları, yakınları ve tanıdıkları gibi kendileriyle oldukça samimi ilişki içinde bulunduğu, sayıları sınırlı bir kişi grubu ile paylaşmak istediği olaylardan oluşan yaşamına ise özel alan denir. Başkalarının bilgisine ulaşmasına olanak bulunan bölüm ortak alandır. Özel yaşamı oluşturan alanlardan kişilik hakları ile koruma altına alınan alanlar, kural olarak gizli alanla özel alanı ilgilendiren olayların basın yoluyla açıklanmamasıdır. Buna karşılık öncelikle politika, spor ve sanat adamlarının ortak alanına giren olaylarını basın yoluyla açıklamak kural olarak kişilik haklarına saldırı sayılmaz”.⁴² Bu kararlarda bir politikacı ile ilişkide bulunan kişi konumunda olan davacı bayanın çıplak resimlerinin basılması, davacı, politikacı, sanat veya spor adamı olmadığından kişilik haklarına saldırı olarak nitelendirildiği gibi; başka bir kararda, emekli öğretmen olan davacının göğsünün protez olduğuna dair yayın, özel hayata müdahale olarak nitelendirilmiştir.

2-DAR ANLAMDA ÖZEL HAYAT ÇEVRESİ

Ortak hayat çevresinde gerçekleşmeyen, ancak kişiye yakın olan kişilerle paylaşılan ve bu kişilere açık olup, bunlar dışı kimselere açık olmayan hayat çevresidir. Kişiye yakın olan kimselerden maksat; aile üyeleri, akrabalar, iş arkadaşları aynı grup üyeleri gibi kimselerdir. Bu çevrede gerçekleşen olaylar herkesçe bilinebilir ve gözlenebilir olaylar olmayıp belli bir grup ve sayıdaki insanca bilinip gözlenebilen yaşam olaylarıdır.⁴³ Kişinin gizli hayat çevresine girmeyen ailevî ve meslekî olayları ve faaliyetleri de bu çevrede yer alır. Üçüncü kişilerce bu alana sızılarak olaylar ve bilgilerin öğrenilmesi özel hayatta saldırı niteliğindedir. Çoğu zaman bu çevrenin diğer hayat çevreleriyle ayrılması kolay değildir. Dar anlamda özel hayat çevresinde yer alan olayların bu hayat çevresini paylaştığı kişilerce yayılması hukuka aykırı sayılamaz. Bu olayların kişinin rızası dışı basın tarafından izlenmesi ve açıklanması ise hukuka aykırıdır.⁴⁴ Rıza dışı bu bilgi edinme özel ses cihazları, görüntüleme aletleri gibi teknolojik yollardan, telefon dinleme yolu ile vb. elde edilebilir. Bu yolla izinsiz bilgi elde edilmesi hukuka aykırı ve özel hayata müdahaledir.

42 Y.4.HD. 4.6.1998 tarih, 957-4299; Y.4.HD. 27.4.1995 tarih, 3303-3717

43 Kılıçoğlu, s.116; Tandoğan, s.26; Öztan (şahsın hukuku), s.134; Helvacı, s.62; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.418; İşgüzar, s.860-861; İmre, s.149

44 Kılıçoğlu, s.128; Helvacı, s.63; Şen, s.226; Özsunay, s.129

3- GİZLİ HAYAT ÇEVRESİ

Kişinin başkalarının bilmesini görmesini ve duymasını istemediği; kendisi ve güvendiği kimseler dışındakilere kapalı olan hayat çevresi, gizli hayat çevresidir.⁴⁵ Kişi, gizli hayat çevresindeki olayları veya sırları ancak isterse, istediği biçimde, istediği oranda ve istediği kimselerle paylaşabilir. Bu nedenle, kişinin izni ve bilgisi dışında bu alana girilemez, araştırılmaz, edinilen bilgiler açıklanamaz. Gizli hayat çevresine, sır niteliğindeki hususlar aile hayatının, cinsel yaşamın ve duygularının mahremiyetleri, mektupları, haberleşmesi, kişisel bilgiler ile kişinin yaratıcılığını ve kişiliğini geliştirmesi için gerekli olan yalnız kalma hakkı (right to be let alone) da girer.⁴⁶

Gizli hayat çevresindeki olayların dar anlamda özel hayat çevresindeki olaylardan farkı; dar anlamda özel hayat çevresindeki bir olayın kişinin yakın çevresinde paylaşılması ve bunlarca başkalarına açıklanabileceğinin bilinip göze alınması olduğu halde, gizli hayat çevresindeki olayların güvenilen kişilerle bile başkalarına açıklanmamak istek ve iradesi ile paylaşılmasıdır.⁴⁷ Ancak bu iki çevrenin çoğu zaman kesin sınırlara ayrılması mümkün olmadığı gibi, bu çevrelerin kişiden kişiye değişiklik göstermesi de mümkündür.

Kanaatimize göre, gelişen teknoloji ve karmaşıklaşan insan ilişkileri kişinin özel hayatına gün be gün daha fazla müdahaleyi de beraberinde getirdiğinden, kişinin özel hayat çevresinin daha geniş tutulması gereklidir. Bir olayın özel hayat kavramının kapsamına girmesi ve bu hakkın korunmasından yararlanmasının belirlenmesi için her olay ayrı değerlendirilmeli; kişinin iradesi, meslekî ve sosyal konumu, müdahalenin biçimi ve olayın taşıdığı özellik bir arada nazara alınarak bir sonuca varılmalıdır.

Kişinin, gizli hayat çevresinde yer alan bir olayın öğrenilmesi yönündeki iradesi ile bunların açıklanması yönündeki iradesi birbirinden ayrıdır. Kişi, bu alandaki bir olayı güvendiği bir kişiye anlatmakla onun öğrenmesini öngörmüş ise de aynı iradenin bu olayın başkalarına açıklanması hususunda da var olduğu sonucuna ulaşamaz.⁴⁸

Politikacı, sporcu, sanatçı gibi kimseler topluma mal olmuş ve kamuya açık alanları diğer insanlara göre daha geniş ise de bu, onların gizli hayat çevresinin bulunmadığı anlamına gelmez. Bu kişilerin siyaset, spor, sanat alanındaki faaliyetleri kamuya açık olup; bu alanları ilgilendirmeyen ve toplumda tanınmasının gereği olmayan özel hayat çerçevesine rıza dışı müdahalede bulunulması hukuka

45 Tandoğan, s.26; Kılıçoğlu, s.130; İmre, s.149; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.416vd.; Dural, s.143 Özsunay, s.127-128; Helvacı, s.62

46 Özsunay, s.127-128; Tandoğan, s.27; Kılıçoğlu, s.130; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.417; Şen, s.234; Helvacı, s.63 vd.

47 Kılıçoğlu, s.130

48 Kılıçoğlu, s.133

aykırıdır.⁴⁹ Yargıtay bir kararında, evli bir sanatçının telefon konuşmalarının gizlice kaydedilmesi sonucu sevgilisi ile konuşmalarının yayınlanması üzerine açılan manevi tazminat davasında “ Yayında yer alan sözler, iki kişi arasında son derece gizli kalması ve o kişilerin özel yaşam alanı ile ilgili bulunan sözler olduğu görüldüğü gibi, sözler bu içerikte olmasa bile, bir kişinin telefonunun dinlenmesi veya dinlenen telefondaki görüşmelerin yayınlanması, başlı başına özel yaşama ve hatta son derece gizli kalması gereken yaşamın gizliliğine saldırı teşkil eder. Kişi toplum tarafından bilinen anonim bir kişi olsa dahi, özel yaşam hiçbir şekilde açıklanamaz. Hatta hiç kimsenin telefonu da dinlenemez”.⁵⁰ Gizli hayat çevresine bu tür müdahaleler çoğu zaman aile hayatı ve özel haberleşmeye, şeref ve haysiyete de müdahale niteliği taşıyabilir. Bir kişinin evlilik dışı ilişkisinin açıklanmasının hem özel hayata hem de şeref ve haysiyete müdahale olması gibi.⁵¹

Kişinin resim ve konuşmasının gizli veya dar anlamda özel yaşam çevresine izinsiz girilerek görüntülenmesi, kaydedilmesi ve ifşa edilmesi ile özel hayata müdahale mümkündür. Konuşma ve yazı, kişinin çeşitli sözcükleri kullanarak duygu ve düşüncelerini açıklaması veya sesle yaptığı her çeşit açıklamadan ibaret olup, bunlar bir eser haline dönüşmüş ise Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile dönüşmemiş ise kişilik hakkına ilişkin genel korumadan yararlanır.⁵²

Bir işletmenin, tacirin, meslek ya da sanat sahibinin işçilerine dair kayıt, belge, defter, hesap, çalışma ve işletme yönetimine ilişkin teknik bilgilerle, üretim durumu ve müşterileriyle olan ilişkileri gibi özellikler, onun meslekî ve ticarî sırlarını oluşturur.⁵³ Meslekî ve ticarî sırlar; meslek ve ticaret hayatı, kişinin menfaati nedeniyle başkalarından korunmaya değerlerdir.

Ticarî ve meslekî bilgilerin öğrenilmesi her halükarda hukuka aykırı değildir. Örneğin: Bankaların veya kredi kurumlarının kredi almak isteyen tacir veya işletmeye kredi vermek için bunların faaliyet ve işletmeleri hakkında bilgi edinmesi, finansal durumları, borç ödeme yetenekleri, kâr kapasiteleri gibi konularda bilgi toplaması hukuka uygundur.⁵⁴

Aile hayatına ilişkin faaliyetlerin rıza dışı üçüncü kişilerce öğrenilmesi, kaydedilmesi ve kamuoyuna duyurulması da hukuka aykırıdır. Ancak aile hayatının korunması, kişinin topluma mal olması, kamu yararı ve toplumsal ilgi gibi nedenlerle kişiden kişiye farklılık gösterebilecektir.⁵⁵

49 Helvacı, s.66; Öztan (şahsın hukuku), s.136; AKİPEK, Jale G/AKINTÜRK, Turgut: Türk Medeni Hukuku Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku I. Cilt Yenilenmiş 4. Bası, (İstanbul, 2002), s.409-410

50 Y.4.HD 12.10.2000 tarih, 5520-8659 (yayınlanmamıştır.)

51 Kılıçoğlu, s.139

52 Özsunay, s.142; Kılıçoğlu, s.135; Aralsı, s.60

53 Öngören, s.77; Özsunay, s.144

54 Özsunay, s.145; Dural, s.152

55 Şen, s.227

Eşler Medeni Kanununun 185. maddesi gereğince birbirlerine sadık kalmak yükümlülüğü altındadırlar. Nasıl ki eşin başka bir kimse ile birlikte olması, sadakat yükümlülüğünün ihlali ise, evlilik sırlarının açıklanıp, kötüye kullanılması da bu yükümlülüğün farklı bir şekilde ihlalidir.⁵⁶ Aile hayatına ait bu sırların sözle,yazıyla veya basın yoluyla yayılması kadar savunma sınırının aşılması suretiyle bir davada açıklanması da hukukî sorumluluğu gerektirir.⁵⁷

Konut dokunulmazlığı, gerek konutun seçilmesi gerek kişinin rızası dışı konutuna girme, arama yapma, buradaki eşyaya el koyma gerek rıza dışı gözleme, izleme, kayıt alma konusundaki dokunulmazlıkları kapsar.⁵⁸ Konut içerisinde kişi, yaşamını dilediği gibi düzenleme ve başkalarının istemediği ölçülerdeki algı ve müdahalelerinden korunma özgürlüğüne sahiptir.⁵⁹ Bu bağlamda kişinin konutu içindeki bu serbest alanın, bilgi edinme amaçlı olarak girilmesi dinlenmesi, ses kaydı alınması, gözetlenmesi, fotoğrafının çekilmesi, aranıp eşyalara el konulması gibi davranışlar dokunulmazlığı ihlalidir.⁶⁰ Yargıtay 4.HD önceki tarihli bir kararında konut dokunulmazlığını ihlal edenin manevî tazminatla sorumluluğu için, dokunulmazlığı ihlal kastı yanında, ayrıca kişinin şeref ve haysiyetini de ihlal kastı gütmüş olmayı arıyordu. Ancak bu görüşü Yargıtay HGK benimsemiş, 1986/4-691 Esas, 1987/523 Karar sayılı kararı ile dairenin görüşünü değiştirmesini sağlamıştır.⁶¹ Bir başka olayda davalılar, geceleyin davacının evine müessir fiilde bulunmak için girmişler ve konut dokunulmazlığını ihlal etmişlerdir. Davacı bu nedenle manevî tazminat istemiş, yerel mahkemece TCK(eski). 38. maddesinde belirtildiği şekilde dava konusu eylemle kişinin şeref ve haysiyetinin ihlal edilmediği gerekçesiyle dava reddedilmiş, kararın temyizi üzerine 4. HD., HGK'nun 1986/4-691 Esas, 1987/523 Karar sayılı kararından bahsederek, ilgili HGK kararında belirtildiği üzere "Anayasa'nın 12. maddesi hükmünce herkes, kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. 17. maddesi uyarınca herkes, yaşama, maddi ve manevî varlığını koruma ve geliştirme haklarına sahiptir. Gene Anayasanın 20. maddesinde herkesin özel

56 Akıntürk, s.107

57 Yargıtay 4. HD.17.6.1996 tarih, 2304-5553 sayılı kararında, davalı tarafından davacılar aleyhine davacılar ait olan çocuğun babasının davalı olduğu iddia edilerek "babalığın tespiti ve velayetin gerçek babaya verilmesi" davası açılması ve bununla yetinmeyip davacılar ve yakınlarına çeşitli zamanlarda mektup, telefonla çocuğun babasının kendisi olduğunu söylemesi ve sözle sataşmasını aile hayatına müdahale sayarak, savunma hakkı sınırlarının aşıldığını kabul ederek bu olayda davacılar manevi tazminata hükmedilmesine ait kararı onamıştır. Ancak aynı daire, bir boşanma davasında kocanın iktidarsız olduğuna dair iddia ile karşı dava açılmasını savunma sınırları içerisinde değerlendirmiş ve davacı kocaya manevi tazminat verilmesine dair kararı bozmuştur (17.6.2002 tarih,3120-7473)

58 Kaboğlu, s.192

59 ARASLI, Oya: Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı ve T.C. Anayasasında Düzenlenişi, Ankara: Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi), s. 129

60 KABOĞLU, İbrahim Ö.: Özgürlükler Hukuku, İnsan Haklarının Hukuksal Yapısı (İstanbul, 1999), s.192

61 Y.4HD. 8.5.1970 tarih, 2134-3898 (naklen Turgut UYGUR:Açıklamalı ve İçtihatlı Borçlar Kanunu Genel Hükümler, C.I (Ankara, 1990),s.725)

hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğunu hükme bağlamıştır. Anayasa 21. madde de ise konuta dokunulamayacağını öngörerek konut dokunulmazlığı teminat altına alınmıştır. Konut dokunulmazlığının ihlali halinin de kişisel menfaatlerin ihlali niteliğinde bulunduğu” HGK’nun anılan gerekçesi karşısında konutuna saygı gösterilmesi hakkına sahip olan bir kişinin bu hakkının tecavüze uğraması halinde ona MK 24. maddesi yoluyla BK’nun 49. m. Birinci fıkrası gereğince manevî tazminat olarak bir miktar para verilmesinin uygun olacağını belirtmiştir.⁶² Yargıtay’ın sonraki kararlarında da konut dokunulmazlığının ihlalini, özel hayata müdahale saydığı ve manevi tazminat istemini uygun bulduğu görülmektedir.⁶³

Yine haksız ihtiyati haciz ve tedbir kararı istenmesi de istemde bulunanın hukuki sorumluluğunu gerektirir. Yargıtay çeşitli kararlarında haczin veya tedbirin haksızlığının anlaşılması halinde bu haksız işlemler nedeniyle malvarlığında meydana gelen azalmanın giderilmesi yanında, bu haksız eylemlerin aynı zamanda kişilik hakkına saldırı oluşturacağından manevi tazminata da hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁶⁴

Özel hayatın en önemli ve korunmaya değer unsurlarından biri de haberleşme özgürlüğü ve gizliliğidir. Kişinin haberleşme kağıtlarının haksız olarak açılması, içindekileri öğrenmek amacıyla ele geçirilmesi, bunların yok edilmesi, rıza dışı yayınlanması, yayılması hem suç, hem haksız eylemdir. Haberleşme kağıtları, iki kişi arasında ulaştırılması için posta idaresine emanet edilen mektup, telgraf, faks gibi haberleşme metinlerini ifade eder. Bunlar resmî veya özel nitelikli olabilir.

Kişinin telefon konuşmalarının, kamuya hitap etmeyen ve özel hayatın korunması altındaki kişiler arası konuşmalarının, haberi olmaksızın bir dinleme veya kayıt aleti ile dinlenmesi, kaydedilmesi, kamuya açıklanması, delil elde etme veya başka amaçlarla kullanılması, özel hayata müdahaledir.⁶⁵ Yargıtay, Bakan olan davalının, bir otelde yaptığı basın toplantısında çeşitli medya patronları ve bürokratlar arasındaki gizlice kaydedilmiş ses kasetlerini basına açıklaması ve bunların örneklerini basın mensuplarına dağıtması sonucu gizli ses kayıtları ile kişilik hakkının ihlal edilmesi nedeniyle bakan aleyhine açılan davadaki tazminat verilmesine dair kararı onamış, onama gerekçesinde “davaya konu edilen ve kasetlerde yer alan konuşmalar gerçek olsa bile kişiler arasında yapılan ve gizli kalması gereken bir konuşma veya telefon görüşmesinin AN.22. maddesi ile güvence altına alınmış bulunması nedeniyle bunun açıklanması haberleşmenin gizliliği ilkesine aykırıdır” demiştir.⁶⁶

62 Y.4. HD. 29.9.1988 tarih, 4600-8120 (naklen Uygur,s.723)

63 Y. 4.HD. 31.10.2001 tarih, 6103-10498, Y. 4.HD. 10.4.2001 tarih, 208-3587

64 Y. 4.HD. 6.2.2001 tarih, 1193-1098; Y. 4. HD. 18.3.2002 tarih, 12347-3123; Y.4.HD. 29.6.2000 tarih, 4433-6393

65 Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.419; Özsunay, s.132

66 Y. 4. HD. 14.2.2000 tarih, 7843-1215

H)HÜRRİYETLER

Kişilik değerlerinden olan hürriyetler, temel hak ve hürriyetlerinden olduğundan uluslar arası belgeler ve Anayasalarda tek tek düzenlenmek suretiyle korunduğu gibi, en önemli kişilik değerlerinden olduğundan özel hukukta da korunmuştur. Kişinin hürriyetlerinden vazgeçemeyeceği ve onları hukuka ve ahlaka aykırı sınırlayamayacağı hükmü ile kişinin kendisine karşı koruma getirildiği gibi başkalarının saldırılarına karşı da genel koruma hükümleri getirilmiştir. Din, vicdan, düşünce, hak arama hürriyetleri bunların başta gelenlerindedir.

§ 2- ÖZEL HUKUKTA KİŞİLİK HAKLARININ KORUNMASI

1- GENEL OLARAK ÖZEL HUKUKTAKİ KORUMA SİSTEMİ

Kişilik haklarının korunmasına ilişkin düzenleme Medeni Kanun'un 23, 24 ve 25. maddelerinde yer almaktadır. Borçlar Kanunu'nun 49. maddesi ile bu düzenlemeler tamamlanmaktadır. Bu genel korumanın dışında bazı kişisel değerleri koruyan özel düzenlemeler de bulunmaktadır. Bunlara Medeni Kanunun 26,27,158/2,174,304,305. maddeleri, Borçlar Kanununun 45,46,47,48. maddeleri, Türk Ticaret Kanununun 56. maddesi, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu 576/2. maddesi, Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 14-19,70-71, ve 80-83. maddeleri örnek sayılabilir.

Medenî Kanunun 23 ve 24. maddeleri göz önüne alınarak kişilik haklarının hukukî işleme saldırılara (rızaaya dayalı iç korunması - kişinin kendisine karşı korunması) karşı korunması ve üçüncü kişilerin saldırılarına (rıza dışı dış korunma – başkalarına karşı korunma) karşı korunması ayrımı yapılmaktadır.⁶⁷ Biz de bu ayrımlardan kişinin rızasına dayalı saldırılara karşı korunması – rızası dışı saldırılara karşı korunması biçimindeki adlandırmayı benimseyerek konuyu inceleyeceğiz.

A) RIZAİ KORUMA

MK. 23. maddesinde kişiliğin bizatihi o kişiye karşı korunması düzenlenmiştir. Buna göre kişi hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemeyeceği gibi, özgürlüklerinden de vazgeçemez ve bunları hukuka ve ahlaka aykırı olarak da sınırlandıramaz. Burada kişilik kişinin rızası ile yaptığı hukuki işlemler yoluyla korunmak istenmiş ve sınırlar çizilmiştir. Kişinin kişilik haklarını aşırı derecede kısıtlayan anlaşmalar hükümsüzdür. Kişi belli hakların süjesi olmaktan vazgeçemez, kendi fiilleri ile hak kazanma ve borç altına girmekten de feragat edemez. Yine özgürlükler de kişinin kişiliğinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Toplum halinde yaşamının gereği bu özgürlüklerden belli oranda fedakârlık yapmayı gerektirir ise de bunlardan tamamen feragat ile özgürlükler son bulacağından bunlardan

67 Tandoğan, s.5; Özsunay, s.151; Oğuzman/Seliçi/Oktay, s.126 vd.; Öztan (şahsın hukuku) s.141 vd.

tamamen feragat mümkün olmadığı gibi, yapılacak kısıtlamaların sınırını da hukuk ve ahlak kuralları oluşturur.⁶⁸ Bu madde hükmü gözetildiğinde kişinin kişilik haklarından tamamen feragat etmesi; bu feragatı içeren sözleşmeler yapması mümkün değildir. Ancak kişi, kişilik hakları üzerinde bir takım kısıtlamalar yapabilir. Kişinin bazı resimlerini, mektuplarını, özel hayatına ilişkin bazı detayları başkalarına sunması; kitap, TV programı, habere konu edilmesine rıza gösterilmesi mümkündür. Ancak burada sınırın hukuka ve ahlaka aykırılık olduğunun unutulmaması gerekir.⁶⁹

B) RIZA DIŞI KORUMA

Kişilik hakları, çoğu zaman rıza dışı yani üçüncü kişilerce saldırıya uğrar. Türk-İsviçre özel hukuk sisteminde kişilik hakkı genel bir koruma hükmü ile dıştan gelecek saldırılara karşı korunmuştur.

Genel korumaya ilişkin düzenleme şu biçimdedir.

MK 24- “Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldıran kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

Kişilik hakkı, zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.”

MK 25- “Davacı hakimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir.

Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir.

Davacının, maddi ve manevi tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekaletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.

Manevi tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez.

Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir.”

BK 49- “Şahsiyet hakkı hukuka aykırı biçimde tecavüze uğrayan kişi, uğradığı manevî zarara karşılık manevî tazminat namıyla bir miktar para ödenmesini dava edebilir.

Hakim, manevi tazminatın miktarını tayin ederken, tarafların sıfatını, işgal ettikleri makamı ve diğer sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate alır.

68 Öztan, s.262; Öztan (şahsın hukuku), s.141; Helvacı, s.18; Sırabaşı, s.68

69 Dural,s.42;Helvacı,s.19

Hakim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir tazmin sureti ikame veya ilave edebileceği gibi tecavüzü kınayan bir karar vermekle yetinebilir ve bu kararın basın yolu ile ilanına da hükmedebilir.”

Bu düzenlemelerden yola çıkarak, aşağıdaki bölümde kişilik haklarını koruyucu davalar üzerinde durulacaktır.

II- KİŞİLİK HAKLARININ DAVA YOLU İLE KORUNMASI

Kişilik haklarına saldırıda bulunulması veya bu hakların saldırı tehdidi altında bulunması durumunda başvurabilecek hukukî yollar kişilik hakkını koruyucu davalardır. Bunlara, özel davalar da denir.⁷⁰ Bunlar; saldırıyı önleme, saldırıyı durdurma, hukuka aykırılığın tespiti, kararın ilanı veya üçüncü kişilere bildirilmesi veya düzeltmedir. Bunlardan başka maddi tazminat, manevî tazminat ve kazancın iadesi davaları ise genel davalardır.⁷¹

A) KORUYUCU DAVALAR YOLU İLE KORUMA

1-SALDIRININ ÖNLENMESİ DAVASI

Halen mevcut olmamakla birlikte bir takım eylem ve belirtilerden çok yakın bir tarihte saldırının gerçekleşeceği hallerde veya saldırıya uğranılmış olup da bunun devam edeceği anlaşılan durumlarda önleme davası açılır.⁷² Burada aranacak saldırı tehdidi, ciddi ve yakın olmalıdır. Bunun takdiri Hakim'e aittir.⁷³ Örneğin bir televizyonda, bir kişinin özel hayatına ilişkin bir konuda yapılacak açıklamanın reklam niteliğinde, birkaç gün önceki yayınlarda duyurulması gibi durumlarda saldırının önlenmesi davası ile davalıya “yapmama” yükümlülüğü yüklenir. Bu davanın amacı saldırının oluşmasını önlemedir. Önleme davası da niteliği itibarıyla bir eda davasıdır. Burada kusur aranmaz.⁷⁴

Önleme davası, eda davası niteliğinde olduğundan alınan karar İcra İflas Kanunu gereği icra edilebilir. Mahkeme kararının yerine getirilmemesi İİK. m.343 gereği sorumluluğu gerektirir.⁷⁵

2- SALDIRININ DURDURULMASI DAVASI

Başlamış olan saldırının ortadan kaldırılması için açılacak dava saldırının dur-

70 Eren, s.774; Öztan, s.268 vd.; Helvacı, s.79

71 Eren, s.724; Öztan, s.271 vd.; Helvacı, s.79

72 Helvacı, s.28;; Öztan, s.269; Dural, s.150; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.528; Oğuzman/Seliçi/Oktay, s.145; Özsunay, s.159; TEKİNAY, Selahattin Sulhi, Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku, 6. bası, (İstanbul, 1992), s.272; Kılıçoğlu, s.318; Akipek/Akıntürk, s.417

73 ibid

74 Öztan, s.269; Serdar, s.251; Aydın, s.203; Kılıçoğlu, s.322

75 Kılıçoğlu, s.333;

durulması davasıdır. Burada kişilik haklarına yönelmiş ve halen devam etmekte olan saldırının varlığı gereklidir. Saldırı bitmiş ise veya henüz başlamamışsa durdurma davası açılmaz. Saldırı davanın açıldığı anda mevcut bulunmalıdır.⁷⁶ Saldırı sona ermişse, dava konusuz kalacaktır. Burada durdurma davasının hedefi devam etmekte olan hukuka aykırı durumun sona erdirilmesidir. Durdurma davası da niteliği itibarıyla bir eda davasıdır.⁷⁷

Durdurma davasının pratikte yarar sağlaması bazı şartların varlığını gerektirir. Çoğu zaman basın vb. yolla kişilik haklarına müdahalede bulunulmuş ise, durdurma davası açarak, bu eda davasının sonucunun beklenmesi zarar görenin mağduriyetine neden olabilir. Bu nedenle durdurma davasının tek başına açılması değil, MK. 25. maddedeki düzeltmenin veya kararın yayınlanması veya üçüncü kişilere bildirilmesi istemlerinin de birlikte istenmesi somut faydayı sağlayacaktır. Çünkü çoğu zaman kişilik haklarına müdahale niteliğindeki bir saldırıda yayın, yazı, ifşa vb. eylemleri ile maddi saldırı sona ermekte ise de; bu fiillerin başkalarının zihninde oluşturacağı fikirler bakımından belli bir değer yargısı oluşturulmak suretiyle saldırı devam edecektir. Bu gibi durumlarda durdurma davası tek başına maddi saldırıyı ortadan kaldıramasa bile, bu değer yargılarının durdurma davası ile birlikte istenebilecek yukarıda sayılan yollarla izolesi mümkündür.⁷⁸Kanaatimizce, saldırı haberin yayını, yazının basılması, TV programında açıklamanın yapılması gibi durumlarda davanın açıldığı tarihte var ise de durdurma davası, sonuna kadar çoğu zaman dava konusuz kalmaya mahkumdur. Uygulamada durdurma davası ancak kitap basımı seri halde yapılan yayınlar, internet sitelerindeki saldırılar vb. açısından fayda sağlayacaktır. Saldırının kişilerin zihinlerinde süren kısmının ortadan kaldırılması ise ancak, kararın veya düzeltmenin yayınlanması ya da üçüncü kişilere duyurulması ile mümkün olacaktır.

Kanaatimizce ihtiyati tedbir kararı alma yoluyla da, pratikte durdurma davası yolu ile elde edilecek menfaat temin edilebilir. Bir eda davasının, yargılama sürecinin uzunluğu nedeniyle meydana gelebilecek olumsuz durumlar tedbir kararının çabukluğu ile ortadan kalkacaktır.

Durdurma davası da icra iflas kanunu gereği icra edilebilir. İcra kararının yerine getirilmemesi İİK 343.maddesinde yaptırıma bağlanmıştır.⁷⁹

76 Kılıçoğlu, s.332; Helvacı, s.130; Oğuzman/Seliçi/Oktay, s.142; Akipek/Akıntürk,s.415; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.526; Aydın, s.205-209; Dural, s.144; Öztan, s.268; Oğuzman/Öz,s.520

77 Aydın, s.205; Kılıçoğlu, s.332; Helvacı, s.176;Y. 4. H.D. de 12.2.2002 tarih, 13107-1612 sayılı kararında”tecavüzün durdurulması istemini ihtiyati tedbir olarak nitelendiren mahkeme kararını bozmuş,Saldırı niteliğindeki ve devam eden yayınların durdurulması talebinin uyumsuzluğun esastan çözümlenmesini içeren bir dava eda davası niteliğinde olduğunu belirtmiştir.”

78 Benzer fikir için bkz. Öztan, s.271; Kılıçoğlu, s.333

79 Kılıçoğlu, s.332; Aydın, s.209

3- TESPİT DAVASI

Saldırı sona ermesine rağmen etkisinin devam ettiği durumlarda, bu saldırının hukuka aykırılığının tespiti istenebilir. Ancak gerek öğretide kabul edildiği gerek uygulamada rastlandığı biçimde saldırının sona ermesi beklenmeksizin; kişilik haklarına saldırıda bulunulması halinde, bir saldırının varlığı ya da saldırıda bulunulacağını belirlemek amacıyla tespit davası açılabilir.⁸⁰ Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda genel nitelikli bir tespit davası düzenlenmemiştir. Buna rağmen öğretide ve yargı kararları ile tespit davasının açılmasının mümkün olduğu yönünde görüş birliği oluşmuştur.⁸¹ Genel tespit davasının açılabilmesi için istemde bulunanın bir hakkının veya hukuki durumunun mevcut bir tehlike ile tehdit edilmesi gerekli olup, bu tehdit ciddi olmalı; bu tehdit sebebiyle, davacının hukuki durumu tereddüt içinde olmalı ve bu durum istemde bulunan için zarar verici nitelikte bulunmalı, ayrıca yalnızca tespit hükmünün bu tehlikeyi ortadan kaldırılabilecek olması şartları aranır. Aynı zamanda her davada aranması gereken hukuki yarar tespit davasında da aranacağı gibi, istemde bulunanın hakkını başka dava çeşitlerinden biriyle sağlayabildiği, dolayısıyla, eda davası açabileceği hallerde tespit davası açılmayacaktır.⁸² Konumuz olan özel davalardan tespit davası, anlatılan genel tespit davasının kendi şartlarına tâbi özel bir türüdür. Burada da kişinin tespit davası açmakta hukuki yararı bulunmalı, yani tespit davası ile istediği hukuki korumayı diğer dava çeşitlerinden biriyle sağlayamıyor olmalıdır. Kişinin eda davası açması mümkün ise, artık aynı konuda tespit davası açamaz. Çünkü her eda davasında, zaten eylemin hukuka aykırılığı tespit olunacaktır.⁸³

Tespit davası için kusur şartı aranmaz, bu nedenle onu manevî tazminatın belli bir türü olarak kabul etmek mümkün değildir.⁸⁴ Yargıtay 4. HD.'de bir kararında; kişilik haklarına saldırı nedeniyle manevî tazminat ve kararın yayınlanmasını isteyen davacı istemi konusunda yerel mahkemece verilen kararda, hukuka aykırılığın tespiti ve yayın talebinin reddine dair kararı bozmuştur. Bozma ilamında daire, davacının manevî tazminat isteminin eda davası niteliğinde olduğunu; bu istemin hem hukuki ilişkinin tespiti hem de eda hükmünü içermesi ve bir edanın yerine getirilmesine ilişkin yaptırımını belirleyeceği; ancak başlı başına tespit hükmünün bu yaptırımını içermemesi bakımından manevî tazminatın yerine geçemeyeceğini belirtmiştir.⁸⁵ Aynı kararda yazılan karşı oy yazısında ise; BK 49/3. maddesinde hakime tazminat yerine zararı başka bir şekilde tazmin konusunda

80 Helvacı, s.132; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.529-530; Aydın, s.230; Oğuzman/Seliçi/Oktay, s.14; Akipek/Akıntürk, s.418

81 KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder: Medeni Usul Hukuku, Ders Kitabı, II.Bası (Ankara, 1999), s.264-266

82 Kuru/Arslan/Yılmaz, s.266

83 Kuru/Arslan/Yılmaz, s.266-267; Dural, 160; Helvacı, s.134

84 Kılıçoğlu, s.315; Aydın, s.210; Dural, s.159

85 Y. 4.HD. 29.11.2001 tarih,7735-11981

verilen yetki gereği; gerekirse “haberın hukuka aykırılığının tespitine” şeklinde karar verebileceği; bunun somut olayın özelliğine göre değerlendirilmesi gerektiği şeklinde görüş bildirilmiştir.

MK. 25. maddesi tespit davası ile birlikte düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanmasını da isteyebilecektir. Ancak burada yayın ya da bildirim yönündeki karar bir eda hükmünü içerecek olup, artık tespit hükmünden söz edilemez. Bu durumda durdurma davasının başka bir şekli karşımıza çıkacaktır.⁸⁶ Bu nedenle artık manevi tazminat davası için gerekli olan kusur şartı aranmayacaktır.

Tespit davası, başka biçimde kişilik haklarına saldırı nedeniyle dava açılması mümkün değilse başvurulabilecek bir davadır. Ancak, saldırı sona ermesine rağmen önleme ve durdurma davası açılmayacağı, saldırıda bulunanın kusuru olmadığından tazminat davasının da açılmayacağı hallerde, kişinin duyduğu manevi acıyı hafifletmek amacıyla tespit davası açılabilir. Ancak alınan karar, eda hükmünü içermez. Saldırı başkalarında oluşan değer yargılarının yıkılması ise ancak yayın ve bildirim de birlikte hüküm altına alınması ile mümkündür.

4- DÜZELTME, BİLDİRİM VEYA KARARININ İLANI

Kişilik haklarına saldırıda bulunulan kişi saldırının önlenmesi, saldırının durdurulması veya saldırının hukuka aykırılığının tespitinin yanında Medeni Kanun’un 25. maddesi gereğince bu istemlerle birlikte düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesini ya da yayımlanmasını istemesi olanaklıdır. Medeni Kanun değişikliğinden önceki 24/a maddesinde sadece “gerekliyorsa kararın yayımlanmasını ya da üçüncü kişilere bildirilmesi”nin istenebileceği hükmü yer almakta iken, artık düzeltmenin de yayımlanması da istenebilecektir. Bu yolları inceleyelim:

5-KARARIN İLANI VE ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE BİLDİRİLMESİ

Hakim, uyuşmazlık konusunda verdiği kararın tamamı veya bir kısmının yayımlanmasına veya üçüncü kişilere bildirilmesine hükmedebilir.⁸⁷ Kararın ilanı (yayımlanması) bağımsız bir dava olmadığından ancak diğer davalarla birlikte istenebilir.⁸⁸ Hakim gerekli görürse bu istemi kabul yoluna gidecektir.

Kararın ilanı veya üçüncü kişilere bildirilmesinin hukuki niteliği tartışmalıdır. Bir görüşe göre,⁸⁹ böyle bir istem BK 49. maddesi anlamında manevi tazminatın bir şeklidir. Bu nedenle manevi tazminatın koşulları olduğu takdirde yayına (ya da bildirim) hükmedilebilir.

86 Kılıçoğlu, s.317

87 Öztan, s.270; Helvacı, s.137 vd.; Aydın, s.212; Zevkçiler/Acabey/Gökyayla, s.531 vd; Oğuzman/Seliçi/Oktay, s.147 vd.

88 Helvacı, s.139

89 FRANKO, İ.Nisim: Şeref ve Haysiyete Tecavülden Doğan Manevi Zararın Tazmini, Doktora Tezi (Ankara, 1973),, s.165 vd.

Yargıtay 4. HD gerek eski kararlarında⁹⁰ gerek yeni kararlarında⁹¹ hakim BK 49. maddesi gereği tazminatın ödenmesi yerine diğer bir yaptırıma veya ilave bir yaptırıma karar verebileceğini; yaptırımın türünü hakim serbestçe belirleyeceği ancak bunun somut olaya uygun olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Kılıçoğlu'na göre yayın talebi, durdurma davasının bir şeklidir.⁹² Bu yolla kişilik hakları daha etkin korunacak, burada manevi tazminatta olduğu gibi kusur şartı aranmayacak; yayın kararı ile olumsuz değer yargıları yıkılacaktır.

Helvacı ise, yayın kararını ve üçüncü kişilere bildirimle ilişkin istemi ancak özel davalarla birlikte istenebilecek ve tedbir nitelikli istem olarak nitelendirir.⁹³ Kanaatimizce yayın veya üçüncü kişilere bildirme istemi özel davalarla birlikte açılabilir, kendi başına dava konusu edilemeyecek; saldırının başkalarının öğrenilmesi durumunda, başkalarının değer yargılarında aklanmasına olanak tanıyan; kusur şartı aranmayacak nevi şahsına münhasır bir durdurma davasıdır.

MK. 25/II. Maddesindeki yayın talebi ile BK 49. maddesinin son fıkrası gereği hakime tanınan yetki gereği kınama kararının yayınlanmasına ilişkin talebi birbirinden farklıdır. Burada manevi tazminata ilave olarak, tamamen manevi tazminatın koşullarına bağlı olarak hükmün yayınlanması talebi söz konusudur. Oysa yayın ve bildirme talebi, özel davaların koşullarına tâbidir.⁹⁴

Yeni düzenleme ile kararın yanı sıra, düzeltmenin de yayınlanıp bildirilebileceği hükmü mevzuatımıza girmiştir. Davacı kendi hazırladığı veya düzelttiği bir metnin yayınlanmasını hakimden isteyebilir. Mahkemece düzeltme metni incelenerek hakim onayı ile yayınlanır. Böylece üçüncü kişilerde oluşan yanlış değer yargıları davacının bu düzeltme metninin yayını ile ortadan kalkacaktır.⁹⁵

Bu hükmün yerine getirilmemesinde de İİK. 343. maddesi gereğince yaptırım uygulanacaktır.

6-CEVAP VE DÜZELTME HAKKI

Cevap ve düzeltme hakkı, Anayasa'nın 32. maddesinde kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınacak ve kanunla düzenlenecek bir hak olarak koruma altına alınmıştır. Kişinin kişilik haklarına saldırı niteliğinde yayın yapılmışsa yayıncı kişinin aynı zamanda şeref ve haysiyetine saldırılmış ya da yanlış bilgi verilmişse kişi aynı yolla kendini savunma hakkına sahiptir. Böylece yayının zararlı sonuç-

90 11.5.1973 gün 1972/7158-5969

91 Y. 4. HD. 24.4.2000 tarih 3115-3851

92 Kılıçoğlu, s.343

93 Helvacı, s.139

94 Benzer fikir için bkz.; Helvacı, s.138

95 Helvacı, s.138

ları ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Anayasadaki bu düzenlemenin dayanağı, Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi'nin 8. maddesi olup,⁹⁶ Anayasa'da belirtilen kanuni düzenleme ise Basın Kanunu'nun 14., Radyo ve Televizyonların Kuruluşu ve Yayınları Hakkındaki Kanun'un 28. ve 5651 sayılı İnternet ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun 9. maddeleridir.

Basın Kanunu 14. maddesindeki cevap ve düzeltme hakkı, mahkemeye başvurmadan direkt olarak sorumlu kişiye başvurmayı gerektiren ve buraca cevap ve düzeltme hakkı yayınlanmazsa mahkemeye başvuru imkanı tanıyan bir düzenleme içermektedir. Cevap ve düzeltmenin öncelikle, cevaba sebebiyet veren yazının yayınlandığı sayfa ve sütunda veya bunların eş değerinde, okumayı güçleştirmeyecek şekilde, imla kurallarına uygun olarak, eş büyüklükte ve eş karakterde harflerle, cevap ve düzeltmeyi gerektiren yazı için başlık yapılmış ve resimler konulmuş ise, cevap veya düzeltmede tespit edilecek başlık ve resmin de yayınlanması gerekir. Cevap ve düzeltmenin bu maddedeki şekil şartlarına uymaması halinde de yayın tarihinden itibaren on beş gün içinde Sulh Ceza Hakimine başvurulur bu şekil şartlarına uygun yayın yapılması sağlanabilir. Bu karara karşı da Asliye Ceza Mahkemesine üç gün içinde itiraz mümkün olup; verilecek karar artık kesindir. Şekil şartlarına uyulmadığı takdirde her defasında her aykırı davranış için aynı kanunun 18. maddesindeki ceza yaptırımını uygulanacaktır.

4756 sayılı kanunla değişik Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun'un 28. maddesinde ise önceki hükümlerden farklı olarak yargı yolu ile cevap ve düzeltme hakkının kullanılması hüküm altına alınmıştır. Gerçek ve tüzel kişilerin kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayınlar ile gerçeğe aykırı olduğu iddia edilen yayınlara karşı, cevap ve düzeltme hakkına başvurulabilecektir. Yayından itibaren 10 gün içinde Sulh Ceza Hakimine başvurulur. Ulusal yayın yapan kuruluşlar için bu Ankara Sulh Ceza Mahkemesi, bölgesel yayın yapan kuruluşlar için başvuru sahibinin ikametgahı Sulh Ceza Mahkemesidir. Sulh Ceza Mahkemesi üç gün içinde incelemesini yaparak karar verir, bu karara karşı üç gün içinde üst mahkemeye itiraz edilebilir; üst mahkeme de üç gün içinde incelemesini yaparak kesin olarak karar verir. İşte bu kararın yayın kuruluşuna tebliğinin ertesi günü cevap ve düzeltme metni yayınlanır. Yayının yapılmaması veya karara uygun yapılmaması veya geciktirilmesi halinde kuruluşun yayınlardan sorumlu en üst yöneticisi ile kuruluşun sahibi olan Anonim Şir-

96 Avrupa Sınır ötesi Televizyon Sözleşmesi 8. maddesi "Cevap Hakkı" başlığını taşımakta olup madde içeriği şöyledir: " 1. Her bir ileten Taraf, milliyet veya ikametgahı bağımsız olarak her gerçek veya tüzel kişinin madde 5 kapsamında kendi kaza dairesi dahilindeki bir yayıncı tarafından iletilen programlarla ilgili olarak bir cevap hakkını kullanma veya diğer bir bezeri yasal veya idari yollara başvurma fırsatına sahip olmasını temin edecektir. Özellikle, cevap hakkının kullanımının zamanlamasının ve diğer düzenlemelerinin bu hak etkin bir şekilde kullanılabilir şekilde olmasını temin edecektir. Bu hakkın veya diğer benzeri yasal veya idari yolların etkili kullanımı hem zamanlama hem de usul açısından temin edilecektir. 2. Bu amaçla, program hizmetinin veya bu program hizmetinden sorumlu olan yayıncının adı program hizmetinin içinde uygun yolla düzenli aralıklarla belirtilecektir".

ketin Yönetim Kurulu Başkanına otuz milyar liradan doksan milyar liraya kadar ağır para cezası verilir. Ayrıca, üst kurulca eylemin ağırlığına göre üç aya kadar gelir getirici yayın yapma yasağı verilebilir. İkinci kez tekrarı halinde, yayın izni iptal edilir ve en yüksek para cezasına hükmolunur. Bu cezalar ertelenmez. Hangi yayınların gelir getirici yayınlar olduğu üst kurulca belirlenir. Burada yayının şekli ve süresini hakim belirleyecektir. Son değişiklik ile yayın durdurma cezası kaldırılmıştır.

5651 sayılı yasanın 9. maddesinde, kişilik haklarının ihlali halinde öncelikle içerik sağlayıcısına, buna ulaşılamazsa yer sağlayıcısına başvurarak o kişiye ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasının ve cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayınlanmasının istenebileceği belirtilmiştir. İki gün içinde talep yerine getirilmezse, kişi on beş gün içinde sulh ceza hakimine başvurur. Bu karara karşı itiraz yoluna gidilir. Kesinleşen sulh ceza hakimi kararının iki gün içinde yerine getirilmeyen sorumlu kişi hapis cezası ile cezalandırılır.

Cevap hakkının hukuki niteliği doktrinde tartışmalıdır. Franko, cevap hakkını para dışı manevi tazminat biçimi olarak kabul eder.⁹⁷ Dural ise cevap ve düzeltme hakkının, gerçek dışı beyanlarla meydana gelen tecavüz durumunu ortadan kaldırmayı amaçlaması nedeniyle, bir tür saldırının durdurulması talebi olarak algılar.⁹⁸

Diğer bir görüşe göre ise, cevap ve düzeltme hakkı, koruyucu ve tazminat davaları dışında kişiliği koruyan kendine özgü bir hukuki müessesedir.⁹⁹

Kanaatimizce, cevap ve düzeltme hakkı sadece mahkemeden değil, ilgili yayın kuruluşundan da istenebilmesi ve kusur vb. gibi manevi tazminatın şartlarının aranmaması bakımından, manevi tazminattan farklı bir nitelik taşır.

B) TAZMİNAT DAVALARI YOLUYLA KORUNMASI

1- MADDİ TAZMİNAT DAVASI

Bir kimsenin kişilik haklarına saldırıda bulunulması halinde, BK 41. maddesinde, haksız eylemi için gerekli olan koşullar mevcut ise maddi tazminat davası açabilecektir. Burada, kişilik haklarına saldırı nedeniyle kişinin malvarlığında bir azalma söz konusu olup, rıza dışı bu azalma (zarar), zarar verenin kusurlu eylemi ile uygun illiyet bağı içerisinde bulunmaktadır. Zarar görenin eylemi kasıt ya da ihmali bir kusurlu harekete dayanıyor ise hukuka aykırı bu eylem nedeniyle bu azalmanın tazmini gerekir.¹⁰⁰

97 Franko, s.168

98 Dural, s.163

99 Akipek/Akıntürk, s. 433; Helvacı, s.147

100 Öztan, s.271; Kılıçoğlu, s.366.; Dural, s.154.; Helvacı, s.177.; Eren, s.717 vd.; Aydın, s.217 vd.; Oğuzman /Öz,s.497, Akipek/Akıntürk, s.423

Bir televizyon oyuncusunun özel hayatının gizlerinin ortaya serilmesi, yasak ilişkilerine ait gizli telefon konuşmalarının ifşası sonucu bazı program sözleşmelerinin iptal edilmesi; bir doktorun muayenehanesinde gizli kamera çekimlerinin yayınlanması nedeniyle müşteri kaybı; bir yayın organının ticari sırlarının afişe edilmesi nedeniyle tiraj kaybı; bir bankanın veya borsada işlem gören şirketin gizli sırlarının açıklanması nedeniyle hisse senetlerinin düşmesi, işlem hacminin azalması veya kredilerinin iptali nedeniyle uğrayacağı zararlar yanında saldırının önlenmesine yönelik tedbirler için yapılmış giderler de (cevap ve düzeltme hakları için gerekli giderler, ilan vb. masrafları gibi) maddi zararı oluşturur.¹⁰¹

Maddi zararın miktarını ve kapsamını ispat davacıya düşer. Hakim burada, zarar miktarının kesin olarak ispatının mümkün olmadığı hallerde olayların normal akışına, zarar görenin sosyo - ekonomik durumuna ve almış olduğu tedbirlere göre bu saldırının böyle bir zararı doğurmaya elverişli olup olmadığını ve miktarını belirleyecektir.¹⁰² Ancak hiçbir durumda ödenecek maddi tazminat, zararın azami miktarını geçemez.¹⁰³ Maddi zararın hesaplanacağı an, kişilik haklarına saldırı biçimindeki haksız eylemin işlendiği andır.¹⁰⁴ Yargıtay da bu görüştedir.¹⁰⁵

Zarar görenin rızası da indirim sebebi olabileceği gibi, hukuka aykırılığı ortadan kaldırarak sorumluluktan kurtulma sebebi de olabilir.¹⁰⁶

Bunlar dışında somut olayın özelliği, saldırının biçimi, yarattığı etki, toplumda ulaştığı kitlenin büyüklüğü, ihlal ettiği hakkın özelliği, kullanılan ifadeler, tarafların sosyo-ekonomik durumları, iştilal ettikleri konum vb. hususlar da tazminat miktarının belirlenmesinde etkili olacaktır.¹⁰⁷

2- MANEVÎ TAZMİNAT DAVASI

MK 25. maddesinde kişilik haklarına saldırı halinde manevi tazminat davası açılabilirliği hüküm altına alınmıştır. MK 24. ve 25. maddesinde manevî tazminat davası açılabilmesinin şartları düzenlenmiş değildir. Dolayısıyla manevî tazminat davası açılabilmesi için BK 49. maddesindeki genel norma bakılacaktır. Manevî tazminatın özel olarak düzenlediği MK 26, 121, 158, 174; BK 47. maddelerinde, bu maddelerdeki şartlar aranacaktır. Dolayısıyla kişilik haklarına saldırı nedeniyle uğranılan manevi zararın tazmininde BK 49. maddesinden yararlanılacaktır.¹⁰⁸

101 Kılıçoğlu, s.360; Aydın, s.221

102 Eren, s.718; Kılıçoğlu, s.362

103 Eren, s.718;

104 KILIÇOĞLU, Ahmet.M: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I (borçlar), (Ankara, 2001), s.259. Hüküm tarihi itibarıyla zararın hesaplanması gerektiğine ilişkin görüşler için bkz. Eren, s.720

105 Y.4. HD. 3.7.2002 tarih, 4173-8403 ve 5.6.2002 tarih, 2682-6880

106 Eren, s.758; Kılıçoğlu (Borçlar), s.265

107 Kılıçoğlu, s.385

108 Eren, s.773; Öztan, s.272; Oğuzman/Öz, s.640; Akipek/Akıntürk, s. 427; Dural, s.155; Kılıçoğlu, s.386

Manevi tazminatın hukukî niteliği ve işlevi doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre manevi tazminat cezalandırıcı ve önleyici nitelik taşır. Ceza görüşü olarak adlandırılan bu görüş taraftarlarına göre¹⁰⁹ manevî tazminat adı altında ödenen para ile zarar veren zarar gören lehine cezalandırılmakta; zarar görenin intikam duygusu tatmin edilmektedir. Bu görüşe yönelik en büyük eleştiri, manevî tazminat cezaî nitelik taşısa, zarar verenin mutlaka kusurunun aranması gerektiği; oysa sebep sorumluluğu hallerinde de manevî tazminata hükmedilebilmesidir.¹¹⁰

Tatmin görüşü, manevî tazminatın; zarar görende meydana gelen acı ve üzüntüleri dindirip azaltacak bir tatmin aracı olarak görür.¹¹¹ Manevi tazminat olarak ödenen para rahatlama ve tatmin fonksiyonuna sahiptir. Bu teori, ayırt etme gücünden yoksunlar ve tüzel kişilerin tatmin duygusuna sahip olmadıkları gerçeğini izah edemez.¹¹²

Bir diğer görüş ise telafi görüşüdür. Bu görüşe göre manevi tazminatın işlevi manevî zararı telafi etmektir. Telafi görüşüne göre, zarar görene ödenecek manevi tazminat, onun acı ve elem şeklinde zararı hissetmesine göre değil, zararı karşılığında ödenir. Bu yönüyle de objektiftir.¹¹³

Yargıtay'a göre ise manevi tazminat; zarara uğrayanda manevi huzuru doğurmayı gerçekleştirecek tazminata benzer bir fonksiyonu olan özgün bir nitelik taşır. Bir ceza olmadığı gibi, mamelek hukukuna ilişkin zararın karşılanmasını da amaç edinmez. Kusurlu olana yalnız hukukun ihlalinden dolayı yapılan bir kötülük de değildir. Aksine, zarara uğrayanda bir huzur duygusu doğurmak ve aynı zamanda ruhi ızdırabını dindirmeyi amaç edinmiştir. O halde bu tazminatın sınırı onun amacına göre belirlenmelidir.¹¹⁴

BK 49. maddesi, hakime manevi tazminatın şeklini ve miktarını takdir yetkisi tanımıştır. Bunlardan başka diğer tazmin şekillerine de hükmolunabilir. Diğer tazmin şekillerine özür dileme, saldırıda bulunanın sözlerini geri alması, kınama, mahkeme kararının yayınlanması vb. örnek gösterilebilir.¹¹⁵ Bunlar tahdidi olmayıp, tarafın istemi ve hakimın takdirine bağlıdır.

Diğer tazmin şekillerinin bazılarının icra edilebilir olmaması; bazılarının manevi tazminat niteliğine sahip olmaması nedeniyle itiraza uğradıkları da görülmektedir.¹¹⁶ Çoğu zaman saldırının kınanması ya da haksız saldırı yapıl-

109 Dural, s.154; Franko, s.32

110 Eren, s.778; Kılıçoğlu, s.391

111 Oğuzman/Öz, s.641; Kılıçoğlu, s.390

112 Eren, s.777

113 Eren, s.779

114 Y. 4.HD. 28.4.1986 tarih, 2829-3659

115 Eren, s.791; Öztan, s.272; Kılıçoğlu, s.416; Özsunay, s.160; Oğuzman/Öz, s.667

116 Kılıçoğlu, s.418

dığına ilişkin kararın kamuoyuna duyurulması bazı zorlukları da beraberinde getirir. Mahkemece hükmedilen yayın kararında, yayının nerede yapılacağı ne kadar bir süre için yapılacağı, kaç kez yayınlanacağı, ne boyutta yayın yapılacağı, çekim yapılmasını gerektirip gerektirmeyeceği, bunun maliyetinin kime ait olacağı, vb. konularında açıklık bulunmaması ve ayrıntılı düzenleme yapılmaması, verilen kararın infaz kabiliyetini ortadan kaldırır.¹¹⁷

Yargıtay, BK. 49. maddesindeki düzenleme nedeniyle tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir tazmin sureti ikame veya ilave edebileceği gibi tecavüzü kınayan bir karar da verebileceği ve bu kararın basın yolu ile ilanına da hükmedebileceğini belirterek “ hakim istem dışındaki yaptırıma hükmederken somut olayın özelliğini belirlemeli ve buna göre yaptırımın türünü tespit etmelidir. Hakime tanınan takdir hakkının doğru ve uygun bir nedene dayanması ve gerekçelendirilmesi gerekir. Hakim, kanun maddesinde yer alan tüm koşulları ve bu bağlamda yanların sosyal ve ekonomik durumlarını, eylem türünü ve ağırlığını, uygulayacağı yaptırımın yanlar üzerindeki etkisini, toplumun değer yargıları gibi olguları da göz önünde tutmalıdır.”¹¹⁸ demek sureti ile hakime takdir hakkını nasıl kullanacağı konusunda yol göstermiştir. Kınama kararı verilmesi ve bunun ilanından başka uygulamada en çok istemde bulunulan tazmin şekli; karar özetinin yayınlanması istemidir. Yargıtay bu konuda, yayın isteminin kabulü ile yayın yapılmasında amacın “davaya konu olan önceki yayının haksızlığının hükmen sabit olduğunun okuyucuya duyurulması”¹¹⁹ olduğunu dile getirmiş ve bu tazmine hükmedilebilmesi için“ dava konusu yayının içeriği, hüküm altına alınan tazminatın tutarı ve MK.’un 4. maddesindeki ilkenin nazara alınmasını, yayının amacı aşırıp aşmadığının ve hak ve nasafete uygun düşüp düşmediğinin değerlendirilmesi gerektiğini; hüküm altına alınan manevi tazminat miktarı davacı için manevi tatmin duygusu yaratacak düzeyde ise yayına karar verilemeyeceğini vurgulamıştır.¹²⁰

Manevi tazminatın nakden belirlenmesi halinde miktarı konusunda da hakime takdir hakkı tanınmış olup, BK. 43-44 ve MK.4. maddeleri de kıyas yolu ile uygulanmalıdır.¹²¹ Saldırının derecesi, kullanılan araç, saldırı ile güdülen amaç, meydana gelen sonucun sürekliliği, saldırının şekli, ulaşılan kitle, kullanılan sözlerin ağırlığı, zarar verenin kusurunun ağırlığı, zarar görenin kusuru, tarafların sosyo-ekonomik durumları belirlenecek tazminatın miktarını tayinde etkili olacaktır.¹²²

117

118 Y. 4. HD. 24.9.2002 tarih, 3829-9940

119 Y. 4. HD. 21.2.1995 tarih, 9287-1597

120 Y. 4. HD. 10.3.1994 tarih, 1035-2298

121 Eren, s.790

122 Kılıçoğlu, s.410

3- KAZANCIN İSTENMESİ DAVASI

MK 25. maddesine göre, kişilik haklarına saldırıda bulunan kişi bu saldırısı nedeniyle bir takım kazançlar elde etmiş ise ve böylece malvarlığında bir artış meydana gelmiş ise vekaletsiz iş görme hükümleri uyarınca zarar gören bu kazancın kendisine ödenmesini isteyebilir.

Vekaletsiz iş görmeye dayalı olan bu davada ortada saldırıya uğrayanın bir zararı yoktur. Bu zarar mağdurun elde etmek istediği veya elde edebileceği bir zarar da değildir. Bu nedenle maddi tazminat davasına konu olamaz. Ayrıca malvarlığında bir azalma da söz konusu değildir. Oysa zarar görenin kişilik haklarına yapılan bu saldırı nedeniyle zarar verenin kendi menfaatine elde ettiği kazancı elde ederek ödüllendirilmesi engellenmiş olacaktır.¹²³ Bir politikacının gizli aşkının açıklanacağına dair günler öncesinden yapılan yayınlar nedeniyle, o televizyon programında fazladan reklam alınması, ünlü bir kişinin özel hayatının sergilendiği kitabın fazlaca baskısının yapılması; gizli telefon konuşmaları veya gizli kamera çekimleri ile yapılan yayınlardaki ya da bu yollarla haber elde edilmesi nedeniyle sağlanan kazançlar bu davanın konusunu oluşturur.

Buradaki vekaletsiz iş görme, iş görenin başkasına ait olduğunu bildiği veya bilmesi gereken bir işi kendi menfaatine yapması olarak tanımlanan eksik vekaletsiz iş görmedir.¹²⁴ Zarar görenin rızası varsa vekaletsiz iş görmeden bahsedilemez.

Vekaletsiz iş görmeye dayalı istemin kapsamının belirlenmesi; elde edilecek kazancın tayini zorluk arz eder. Bu durumda kazanç kesin olarak tespit edilemezse, saldırıda bulunan kişi buna rıza gösterseydi, ödenecek miktar kıyasen sebepsiz zenginleşmeye ilişkin hükümler uygulanarak belirlenecektir. Aynı durumda vekaletsiz iş gören de yaptığı masrafları yine sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre isteyebilir.¹²⁵ Ancak vekaletsiz iş görme hükümlerine göre istenecek kazanç da, sebepsiz zenginleşmede olduğu gibi, zarar görenin fakirleşmesi şartı aranmaz.¹²⁶

4- SEBESİZ ZENGİNLEŞME DAVASI

BK 62. maddesinde hüküm altına alınan sebepsiz zenginleşme davasının şartları mevcutsa, kişilik haklarına saldırıda bulunulması halinde bu davanın açılması da mümkündür. Maddi tazminat davasında kusur şartı aranacağından, kusurun ispatının güç olduğu veya kusur bulunmayan hallerde sebepsiz zenginleşme yoluna başvurulabilecektir.¹²⁷ Sebepsiz zenginleşme davasını vekaletsiz iş görme dava-

123 Eren, s.776; Öztan, s.273.; Kılıçoğlu, s.351; Helvacı, s.177

124 Kılıçoğlu, s.353; TANDOĞAN, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt II, 3. Bası (borçlar), (Ankara, 1987), s.677

125 Kılıçoğlu, s.355

126 Kılıçoğlu, s.355

127 Aydın, s.214; Kılıçoğlu, s.347-348

sından ayıran husus ise burada zarar görenin fakirleşmesi karşılığında zarar verenin zenginleşmiş olmasıdır.¹²⁸ Örneğin; rakip firmanın mali durumunu gösteren ticari sırların internet ortamına sızdırılması sonucu, borsadaki hisse değerlerinin düşmesi, buna karşılık kendi hisse değerlerinin artması ya da rakip firmanın kaybettiği iş sözleşmelerinin kazanılmasında olduğu gibi.

Burada kişilik haklarına saldırıda bulunulması; saldırıda bulunulan kişinin fakirleşmesi buna karşılık saldırıda bulunan tarafın zenginleşmesi ve bu zenginleşme ile fakirleşme arasında uygun illiyet bağının bulunması ve saldırının hukuka aykırı olması şartları aranacaktır.¹²⁹

§ 3-TELEKOMÜNİKASYON ALANI VE KİŞİLİK HAKLARI

I-TELEKOMÜNİKASYON TERİMİ VE KAPSAMI

Telekomünikasyon kelimesi, “communication” (iletişim) kelimesinin önüne “tele” (uzak) ön ekinin getirilmesiyle oluşturulmuş olup¹³⁰ 5809 sayılı yasada telekomünikasyon terimi yerine “elektronik haberleşme” terimi kullanılmış, elektronik haberleşmenin elektriksel işaretlere dönüştürülebilir her türlü işaret, sembol, ses, görüntü ve verinin kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektrokimyasal, elektromekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesini, gönderilmesini ve alınmasını ifade ettiği belirtilmiştir.

Yasal tanımlardan, telekomünikasyon faaliyetinin konusunun, nerede, nasıl üretilmiş, işlenmiş ya da nerede depolanmış olursa olsun her türlü ses, işaret, sembol, görüntü ve diğer elektrik sinyallere dönüştürülebilir verinin iletilmesi, gönderilmesi, alınmasının oluşturduğunu söylemek yanlış olmaz.¹³¹ Ekici’ye göre bir iletişim faaliyetinin telekomünikasyon olarak değerlendirilebilmesi için verinin niteliği ve iletim sisteminin özelliği önemlidir. Veri, işaret, ses, sembol, görüntü, elektronik, manyetik yahut elektromanyetik sinyallere dönüştürülebilir bir veri olmalıdır. Ayrıca bu veriler, kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektro kimyasal, elektro mekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmelidir.¹³² Telekomünikasyonun tanımı ve hizmetin bu özelliklerinden yola çıktığımızda telefon, telgraf, faks, kablo-tv yayınları, radyo yayınları ve internetin telekomünikasyon teriminin kapsamı içinde kaldığını kabul etmek gerekir.¹³³

128 Kılıçoğlu, s.348

129 Kılıçoğlu, s.348

130 EKİCİ, Şerafettin: Özel Sektöre Açıldıktan Sonra Türk Telekomünikasyon Hukuku (elektronik İletişim), (İstanbul 2006), s.3; SARAÇOĞLU, Fatih: İletişim Sektörünün Dünü ve Bugünü (Ankara 2008) adlı kitap ekine hazırlanmış araştırma yazısı, s.105

131 Ekici, s.4

132 ibid

133 Ekici, s.4 ARIÖZ, Ali: Telekomünikasyon Sektöründe Serbestleşme Süreci (Ankara 2005) s.4

Telekomünikasyon sektörünü, bilgi ve iletişim teknolojileri olarak ifade edilebilecek daha geniş bir sektörün alt segmenti olarak tanımlayan Arıöz, sektörün bileşenlerini ise donanım (sabit ve mobil altyapı, terminal cihazları, kullanıcı santralleri) ve hizmetler (sabit ve mobil telefon, kiralık hat, kablo-tv) olarak ifade etmektedir.¹³⁴

II- TELEKOMÜNİKASYON ALANI VE KİŞİLİK HAKKI İHLALLERİ

B)-Genel olarak

İletişim araçlarının çeşit ve kullanımının artmasına, teknolojik gelişmeler ve bilgisayar kullanımının yaygınlaşması gibi unsurlar da eklenince telekomünikasyon alanındaki gelişmeler daha da bir ivme kazanmıştır. Bu sayede bilgi ve iletişim teknolojileri daha etkin ve yaygın biçimde kullanılırken sektör ve ülkeler bazında ekonomik ve global getirilerin yanı sıra, kişi ve onun vazgeçilmezi olan kişilik hakları ihlalleri de artış gösterdiğinden, kişilik hakları daha çok korunmaya muhtaç hale gelmiştir.

İletişim, insanlar arasındaki sosyal, kültürel ve entelektüel bağı sağlamanın yanı sıra kişinin kişisel verilerinden olup özel hayatının ve haberleşme özgürlüğünün de bir parçasıdır. Bu nedenle iletişimin olduğu her yerde kişilik haklarının gündeme gelmesi kaçınılmazdır. Telekomünikasyon alanında kişilik hakkı ihlalleri, sektörün aktörü konumunda olan, telekomünikasyon hizmeti veren gerçek ve tüzel kişiler tarafından gerçekleştirilebileceği gibi telekomünikasyon faaliyetleri sırasında üçüncü kişi konumunda bulunan gerçek ve tüzel kişiler tarafından da gerçekleştirilebilir. Çalışmamızda kişilik hakları ihlalleri bu iki konu üzerinden incelenecektir.

B) TELEKOMÜNİKASYON SEKTÖRÜ VE KİŞİLİK HAKLARI İHLALLERİ

1- TELEKOMÜNİKASYON SEKTÖRÜ VE KİŞİSEL VERİLER

Kişisel veriler, Telekomünikasyon sektöründe hizmetin bir parçası olduğundan daha bir önem arz etmektedir. Kişisel verilerin korunması konusu somut olarak ilk kez İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı(OECD) tarafından 1980 yılında ele alınmış olup kabul edilen rehber ilkeler şunlardır.¹³⁵

- Kişisel veri toplanması ve işlenmesinin sınırlı olması ve ilkelere bağlılığı
- Kişisel veride kalite ilkesi
- Kişisel veri toplama ve işlenmesinde amacın belirginliği ilkesi
- Amaca uygun kullanım ilkesi

134 Arıöz,s.4

135 TBMM Başkanlığına, Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü tarafından sunulan 22.04.2008 tarihli “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı” ile gerekçesi

- Kişisel verilerin korunması için gereken tedbirlerin alınması ilkesi
- Açıklık ilkesi
- Kişisel veri konusu kişinin bireysel katılım ilkesi
- Sorumlu tutulabilirlik ilkesi.

Kişisel veriler daha önceleri özel hayat kavramı içinde değerlendirilmekte iken Lizbon Anlaşması ile temel hak statüsünü kazanmıştır.¹³⁶Türk hukukunda kişisel veriler Anayasa'nın 17. m.deki kişiliğin geliştirilmesi hakkı ve insan onuru ilkesi ile 20. m.de korunan özel hayatın gizliliği ve 22. maddesinde korunan haberleşmenin gizliliği hakkı içerisinde değerlendirilmekte iken¹³⁷ 12.09.2010 tarihli Anayasa değişikliği 20. m ile ” Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.” hükmü getirilerek, kişisel veriler özel bir korumaya kavuşturulmuştur. Kanaatimizce, Anayasa'daki bu düzenlemeden yola çıkarak kişisel verilerin, ayrı bir hak kategorisi ve özel hukuk anlamında ayrı bir kişisel değer olduğunun kabulü gerekir.

Kişisel verilerin korunması hakkı ile, kişiye ait kişisel verilerin sınırsız bir şekilde toplanması,kullanılması,işlenmesi ve devredilmesi karşısında kişinin korunması ve kişinin, verileri üzerinde belirlemede bulunma hakkı garanti edilir.¹³⁸

Kişisel veri kavramı, Avrupa Birliği 95/46 sayılı “Veri Koruma Direktifinde”: “Belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi hakkındaki bütün bilgiler “ olarak tanımlanmıştır.Ülkemizde, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısında 3/ç maddesinde gerçek ve tüzel kişilerin verileri koruma altına alınmış ” belirli veya kimliği belirlenebilir gerçek ve tüzel kişilere ilişkin bütün bilgiler” kişisel veri olarak nitelendirilmiştir. Kişinin adı, soyadı, yaşı, cinsiyeti,dini,TC Kimlik numarası, medeni durumu,e-posta adresi,sesi,görüntüsü işi, geliri,internet trafik bilgileri,borçları, adresi,tıbbi verileri,genetik profili,etnik ve ırki kökeni,cinsel yaşamı,adli verileri,finansal ve vergi verileri, özel zevkleri ve buna benzer bilgiler kişisel veri kavramı içerisinde değerlendirilebilir.¹³⁹

Hukukumuzda kişisel verilerin korunması anayasal bir korumaya kavuştuğu

136 European Integration Working Group, “Civil Rights, Security and Consumer Protection in EU”,<http://library.Fes.de/pdf-files-id/ipa/06449,s.2>

137 ŞİMŞEK, Oğuz: Anayasa Hukukuna Kişisel Verilerin Korunması(İstanbul 2008),s.111;Sırabaş,s.193

138 Şimşek,s.112

139 BERBER, Leyla Keser:”Adli Bilişimle İlgili Olarak AB ve ABD ‘deki Yasal Düzenlemeler ve Kişisel Verilerin Korunması”(Bilişim Hukuku Konferansı Kitabı(Ankara, Ekim 2008),s.42;Şimşek,s.121; Sırabaş,s.195

gibi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 135. m.de kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi, 136. m.de bunların hukuka aykırı olarak verilmesi ve ele geçirilmesi,138. m.de ise yok edilmesi cezai yaptırıma bağlanmıştır.Aynı yasadaki özel hayatın gizliliğini ihlal suçunu düzenleyen 134. m,haberleşmenin gizliliğini ihlal suçunu düzenleyen 132. m,kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması suçlarını düzenleyen 133.m de kişisel verilerin korunmasında uygulama alanı bulabilir.

Telekomünikasyon sektöründe, 5809 sayılı yasa ile bilgi güvenliği ve kişisel verilere koruma sağlanmış, işletmeci “ yetkilendirme çerçevesinde elektronik haberleşme hizmeti sunan ve/ veya elektronik haberleşme şebekesi sağlayan ve alt yapısını işleten şirket “ olarak tanımlanmış, işletmecilere kişisel veri ve gizliliğinin korunması yönünde yükümlülükler getirilmiş, 51.m.de kişisel verilerin işlenmesi konusunda, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunu’na, gerekli usul ve esasları belirleme yetkisi tanınmıştır. “Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik” ’de de, sektörün aktörlerinden işletmeci tanımlanarak bunun, Türk Telekom da dahil olmak üzere, Telekomünikasyon kurumu ile yapılan bir görev sözleşmesi ve/veya Kurumdan alınan bir telekomünikasyon ruhsatı veya genel bir izin uyarınca telekomünikasyon hizmetleri yürüten ve/veya telekomünikasyon altyapısı işleten bir sermaye şirketi olduğu, Kişisel verilerin ise “tanımlanmış ya da doğrudan veya dolaylı olarak, bir kimlik numarası ya da fiziksel, psikolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel ya da sosyal kimliğinin, sağlık, genetik, etnik, dini, ailevi ve siyasi bilgilerinin bir ya da birden fazla unsuruna dayanarak tanımlanabilen gerçek ve/veya tüzel kişilere ilişkin herhangi bir bilgiyi” ifade ettiğinden söz edilmiştir.

2- TELEKOMÜNİKASYON SEKTÖRÜ VE GİZLİLİK İLKESİ

Telekomünikasyon sektöründe hakim olan ilkelerden birisi de gizlilik ilkesidir.¹⁴⁰ Yasanın 4/L maddesinde, bilgi güvenliği ve haberleşmenin gizliliğinin gözetilmesinin gereğine vurgu yapılmıştır“Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik” ile telekomünikasyon sektöründe kişisel verilerin işlenmesi, gizliliğin korunmasının güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. 8. maddede gizlilik ilkesi benimsenmiştir.Bu ilkeye göre, yasaların ve yargı kararlarının öngördüğü durumlar haricinde, haberleşmeye taraf olanların tamamının izni olmaksızın, telekomünikasyonun üçüncü şahıs tarafından dinlenmesi, kaydedilmesi, saklanması, kesilmesi veya gözetimi yasaktır.Trafik verileri ise işletmeci tarafından saklanılabilecek ancak hizmet ifası dışında kullanılamayacaktır.

Gizlilik ilkesinin bazı istisnaları olup bunlar aynı zamanda temel hak ve özgürlükler ile özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği ilkelerinin de istisna-

140 Ekici,s.60

larını oluşturmaktadırlar.¹⁴¹ Anayasa'nın 13. maddesindeki genel sınırlama gereği, bir hakkın kullanılması konusundaki kısıtlamalar hakkın özüne dokunmadan, Anayasanın ilgili maddesindeki sebeplerle ve kanunla sınırlanabilecektir. Yine özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği ilkesinin sınırlandırılmasına yönelik olarak milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması gibi sebepler de gizlilik ilkesinin Anayasal istisnalarını oluşturacaktır.

Gizlilik ilkesinin bir diğer istisnası ise önleyici ve adli amaçlı dinlemeler açısından söz konusudur. 5397 sayılı yasada önleyici ve istihbarat amaçlı dinlemeler düzenlenmiş olup, Emniyet, Jandarma ve Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından yapılacak dinlemelere ilişkin değişiklik hükümleri getirilmiştir. Ceza Muhakemesi Kanunu 250/ a,b,c bentlerinde sayılan suçlar bakımından hakim kararı ile yada acele hallerde yazılı emirle Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespit edilebileceği, dinlenebileceği, sinyal bilgilerinin değerlendirilebileceği ve kayda alınabileceği hüküm altına alınmıştır. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda, iletişimin adli amaçla dinlenmesi 135. m.de düzenlenmiştir. “ Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” de bu amaçlı tedbirlerin talep şekli, karar verilmesi ve uygulamasında uyulması gereken usul ve esaslar belirlenmiştir. Anılan yönetmelikte adli kolluk görevlileri yanı sıra Telekomünikasyon alanında faaliyet gösteren kimselere yönelik de yükümlülükler getirilmiştir. İletişimin tespiti kapsamı dışında kalan, abone bilgileri, telefon numarası, elektronik cihaz bilgileri veya kod bilgilerini Cumhuriyet savcılığı veya mahkemelerin istemesi halinde, işletmecilerin derhal bu istemi yerine getireceği hükmü konulmuştur. “Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve kayda Alınmasına Dair Usul ve Esaslar ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik” ile haberleşmenin gizliliği ilkesine vurgu yapıldıktan bu kuralın istisnaları sayılmıştır. Yine aynı yönetmelikte işletmecilere bu yönetmeliğin uygulanmasında teknik altyapının kurulmasını sağlamak, sağlatmak ve sağlamayanlar için idari para cezaları ve diğer müeyyideleri uygulamak Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın görevi olduğu belirtilmiştir.

3- TELEKOMÜNİKASYON SEKTÖRÜNDE KİŞİSEL VERİLERİN VE GİZLİLİĞİN KORUNMASI

Telekomünikasyon faaliyetinin özelliği nedeniyle kişisel veriler ve gizlilik ilkesi çeşitli yasal düzenlemelere konu olduğu gibi, bizatihi sektör bazında da düzenleme yapılmıştır. 5809 sayılı yasada işletmecilerin yükümlülükleri arasında kişisel verilerin ve gizliliğin korunması ilkesi de yer almış, elektronik haberleşme

141 Ekici,s.66

sektörüyle ilgili kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunmasına yönelik usul ve esasları belirlemeye Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun yetkili olduğu belirtilmiştir. “Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik” ile gizlilik ilkesi sağlanmaya ve kişisel veriler daha etkin bir biçimde korunmaya çalışılmıştır.Yasa ve yönetmelik hükümleri birlikte değerlendirildiğinde kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunması için bazı esaslar getirildiği görülmektedir.Bu esaslar:

- **Gizlilik Esası:** Yasaların ve yargı kararlarının öngördüğü durumlar haricinde, haberleşmeye taraf olanların tamamının izni olmaksızın, telekomünikasyonun üçüncü şahıs tarafından dinlenmesi, kaydedilmesi, saklanması, kesilmesi veya gözetimi yasaktır.Trafik verileri ise işletmeci tarafından saklanılabilecek ancak hizmet ifası dışında kullanılamayacaktır.
- **Teknik Özellikler ve Düzenlemelere İlişkin Esaslar:** İşletmeciler kişisel bilgilerinin işlenmesi ve gizliliğinin korunması için gerekli terminal cihazlarını temin edeceklerdir.
- **Güvenlik ve Riski Haber Verme Esası:** Telekomünikasyon hizmeti sunan işletmeci,şebeke güvenliğini sağlamak için alacağı teknik ve yasal önlemleri kurumun onayına sunmak zorundadır.Alınan bu önlemler dışında şebeke güvenliğine ilişkin olağanüstü bir risk söz konusu olduğunda işletmeci, riskler ve bunların giderilme yolları konusunda aboneleri derhal uyarmalıdır.¹⁴²
- **Trafik Verisinin İşlenmesi Esası:** Trafik verisi,bir şebekede haberleşmenin iletimi veya faturalama amacıyla işlenen her türlü veriye ifade etmekte olup, işletmeci, trafik verilerini ancak abone veya kullanıcının izni ile telekomünikasyon hizmetlerini pazarlamak yada katma değerli hizmetleri sağlamak amacıyla (gerekli kapsam ve sürede) işleyebilir.Bu izin her zaman geri alınabilir. Ayrıca işletmeci; abonenin veya kullanıcının onayını almak koşuluyla, telekomünikasyon hizmetlerinin pazarlanması ya da katma değerli hizmetlerin sağlanması amacıyla, işlenen kişisel bilgileri ve bu tür işlemin süresini abone ve kullanıcılara bildirecektir.

Trafik verilerinin işlenmesi yetkisi; işletmecinin yetkisi altındaki kişiler ile telekomünikasyon hizmetlerinin faturalama ve trafik idaresi, müşteri hizmetleri, yolsuzluk tespitleri, elektronik telekomünikasyon hizmetleri pazarlama veya katma değerli hizmet ile görevli kişilere münhasırdır.Bunlar dışı kimselerce yapılan veri işlenmesinde, veriyi usulsüz olarak işleyen kişi BK.41.m. göre haksız eylem faili olarak, işletmeci ise BK. 55. m. gereğince sorumlu tutulabilecektir.¹⁴³

- **Yetkili Makama Bildirim Esası:** Trafik verisi; arabağlantı, faturalama veya

142 Ekici,s.61, TOPALOĞLU, Mustafa, Bilişim Hukuku,(Adana 2005),s.180

143 Ekici,s.62

benzeri anlaşmazlıkları çözmek amacıyla mahkeme veya uyuşmazlığı çözmekle yetkili gerçek ve tüzel kişilere bildirilebilir.

- Ayrıntılı Faturalama Esası: Aboneler taleplerine uygun olarak ayrıntılı veya ayrıntısız fatura alma hakkına sahiptir.
- Arayan Hattın Kimliğinin Açıklanmasının Engellenmesi Esası: İşletmeci, aramayı yapan abonesine basit bir yöntemle ve ücretsiz olarak her arama için arayan hattın kimliğinin açıklanmasını engelleme olanağını tanır. İşletmeci söz konusu imkandan abonelerini ücretsiz olarak haberdar etmekle yükümlüdür.
- Arayan Hattın Bağlanması Engellenmesi Esası: Arayan hattın kimliğinin gizlendiği durumlarda; işletmeci abonenin isteğine bağlı ve ücretsiz olarak gelecek aramaların aboneye ulaşmasını engeller. İşletmeci söz konusu imkandan abonelerini ücretsiz olarak haberdar etmekle yükümlüdür.
- Yer Verisi ve İşlenmesi Esası: Yer verisi, kamuya açık telekomünikasyon hizmeti kullanıcısına ait bir telekomünikasyon cihazının coğrafi konumunu belirleyen şebekede işlenen her türlü veridir. Abone ve kullanıcılarla ilgili yer verileri, sadece abone ve kullanıcıların isimlendirildiği veya katma değerli bir hizmetin sağlanması için gereken kapsam ve sürede abonelerin aksi başvuruları olmadığı hallerde işlenebilir. İsimlendirme, arayan veya aranan numara veya kişiye ait özel bilgilerin görüntüsünün veya bilgisinin görünürlüğünün ortadan kaldırılmasıdır. İşletmeciler, işlenecek yer verisi tipini, işlemenin amaç ve süresi ile bu bilgilerin üçüncü şahıslara katma değerli hizmet sağlama amacıyla gönderilip gönderilmeyeceği hususlarında, aboneleri bilgilendirirler. Aboneler, yer verilerinin işlenmemesi için her zaman başvuru yapabilirler. İşletmeciler kullanıcı veya abonelere yer verilerinin işlenmesini geçici olarak reddetme olanağını, basit bir yöntemle ve ücretsiz olarak, şebekeye her bağlantı için sağlarlar. Yer verilerinin işlenmesi yetkisi, şebeke ve/veya işletmecinin veya katma değerli hizmet sağlayan üçüncü kişilerin yetkisi altındaki kişilere münhasırdır. Ancak bu yetki, telekomünikasyon hizmetinin sağlanması amacının gerektirdiği ölçüde yapılmalıdır.
- Rehberlerin hazırlanmasında Esaslar: Aboneler, yazılı ve elektronik abone rehberlerinin, yayınlanma amaçları hakkında rehberlere kayıt edilmeden önce ücretsiz olarak bilgilendirilirler.

Aboneler istedikleri zaman, abonelik bilgilerinin rehberlerde düzeltilmesini, teyit edilmesini ve/veya çıkarılmasını ücretsiz olarak talep edebilirler.

Abonelerin ad ve soyadlarına dayalı kişisel bilgilerine erişim dışındaki rehberlik hizmetleri için abonenin ek onayı alınır.

- İstek Dışı Haberleşmelerde Esas: İşletmeciler kişi müdahalesi olmadan çalışan fakslar, elektronik posta, kısa mesaj gibi otomatik arama sistemlerini, abonenin önceden izni olmadan siyasi propaganda amacıyla kullanamazlar. Söz konusu otomatik arama sistemlerinin doğrudan pazarlama amacıyla kullanılması

halinde kullanıcılara gelen her bir mesajı, bundan sonrası için almayı reddetme hakkı ücretsiz ve kolay bir yolla sağlanır.

Doğrudan pazarlama amacıyla gönderilen ve kimin adına haberleşme yapıldığı hususunda göndericinin kimliğini saklayan veya alıcının bu iletişimin sonlandırılması konusunda talepte bulunacağı bir adres bulunmayan elektronik mektupların gönderilmesi abonenin bu yöndeki talebi halinde engellenir.

İstisnai Durumlara Ait Esaslar: Kötü niyetli veya rahatsızlık verici aramaların takibi amacıyla, abone tarafından yapılan başvuru üzerine, arayan abonenin kimliğini içeren bilgiler, bir yıl süreyle saklanmalı ve ilgili mevzuata göre erişilebilir olmalıdır.

Kolluk güçleri, ambulans ve itfaiye hizmetleri dahil tüm acil aramalara ilişkin çağrılara cevap verme amacıyla; abonenin veya kullanıcının rızası olmasa bile abonenin yer verisini ve kimliğini, kullanıcının ise yer verisini içeren bilgilere erişilebilir olmalıdır.

5070 sayılı "Elektronik İmza Kanunu" nun 12. m.de hizmet sağlayıcının rıza dışı veri elde edemeyeceği, izni dışı verileri başkalarına iletemeyeceği, amaç dışı kullanamayacağı ve üçüncü kişilerin ulaşabileceği ortamlarda bulduramayacağı hüküm altına alınarak hukuki sorumluluğun genel hükümlere tabi olduğu belirtilmiştir.

Kişisel verilerin ve gizliliğin, sektörün hizmet sunan aktörlerince ihlali halinde Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na ceza ve müeyyide uygulama yetkisi verilmesi yolu ile idari yünden kişilik haklarının korunması sağlanmak istenmiş ise de, bunların özel hukuk kişilerinden olması halinde, bu kimseler aleyhine adli mahkemelerde dava açılmak suretiyle özel hukuk açısından MK. 24,25 ve BK. 49.m. gereğince kişilik haklarını koruyan hükümlerden yararlanılacaktır.Kişilik haklarına verilerin işlenmesi ve gizliliğin ihlali ile saldırıyı gerçekleştiren kişilerin eylemleri nedeniyle kendilerinin sorumluluğu yoluna gidilebileceği gibi, bunları istihdam eden işletmeciler için BK 55.m. anlamında sorumluluk da söz konusu olabilecektir. Elektronik sertifika hizmet sağlayıcısının istihdam eden olarak sorumlu olduğu hallerde, kusursuzluğunu ispat ona düşmekte olup burada BK 55.m anlamında kusursuzluk kanıtı getirilemez. Yine elektronik hizmet sağlayıcının, elektronik imza sahibi ve üçüncü kişilere karşı sorumluluğu ortadan kaldıran veya sınırlayan her türlü şart geçersizdir.Ayrıca hizmet sorumlusuna, bu kanunun uygulanmasından doğacak zararlar bakımından "sertifika mali sorumluluk sigortası" yatırma zorunluluğu getirilmiştir. Bu yükümlülüğün ihlali halinde yasanın 18. m gereğince Telekomünikasyon Kurulu'na idari para cezası verme ve üçüncü kez ihlal halinde ise kapatma cezası verme hakkı tanınmıştır.

5651 sayılı yasada,kişisel veri olarak kabul edilebilecek trafik bilgileri "internet ortamında gerçekleştirilen her türlü erişime ilişkin olarak taraflar, zaman, süre, yararlanılan hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve bağlantı noktaları gibi de-

ğerler “olarak tanımlanmış, erişim sağlayıcılara trafik bilgilerini bir süre saklama yükümlülüğü getirilmiştir. Yine anılan yasaya dayanılarak çıkartılan “ İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik “ ile “Telekomünikasyon Kurumu Tarafından Erişim Sağlayıcı ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” de ise erişim sağlayıcılar yanında yer sağlayıcılara da trafik bilgilerini saklama yükümlülüğü getirilmiştir.Burada dikkat edilmesi gereken husus,veri olarak kaydedilecek şeyin trafik bilgileri olup içerik bilgileri olmamasıdır.İçeriğin kaydı, haberleşmenin gizliliği hakkına ve dolayısıyla kişilik haklarına da bir saldırıdır.

C) TELEKOMÜNİKASYON FAALİYETLERİ VE KİŞİLİK HAKLARI İHLALLERİ

1- ELEKTRONİK ORTAM YOLUYLA SALDIRILAR

a) Kişisel Veriler

aa- Kişisel Verilerin İşlenmesi

AB Veri Koruma Yönergesinde kişisel verilerin işlenmesi detaylı olarak düzenlenmiş,”toplama, kaydetme, düzenleme, saklama, uyarılma veya değiştirme, geri alma, danışma, kullanma, ileti ile açığa çıkarma, yayma veya başka şekilde oluşturma, sıraya koyma veya birleştirme, engelleme, silme veya yok etme gibi otomatik olan veya olmayan araçlarla kişisel veri üzerinde uygulanan her türden işlem veya işlem dizisi anlamına gelir “ denmiştir.

Kişisel verilerin işlenmesi “ Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik” de: “ otomatik olsun olmasın, toplama, kaydetme, hazırlama, yükleme, uyarılma, değiştirme, geri çağırma, danışma, kullanma, aktarma yoluyla açığa vurma, yayma ya da bunların dışında erişilebilir hale getirme, düzenleme, birleştirme, engelleme, silme gibi yollardan, kişisel bilgiler üzerinden yürütülmekte olan herhangi bir işlem ya da işlemler bütünü” olarak ifade edilmiştir.Bu tanım gereği işleme kavramının, kişisel verilerin toplanması, depolanması, değiştirilmesi ve silinmesini kapsadığı sonucuna varılmaktadır.¹⁴⁴ Veri işleme kavramının bu geniş kapsamı gereği, veri işlemede hukuka ve dürüstlük kuralına uygunluk ilkesi gereği işlem yapılmasının yanı sıra, belirli, açık ve meşru amaçlar doğrultusunda da hareket edilmelidir.¹⁴⁵

bb- Kişisel Verilerin Korunması

144 ÖZDEMİR,Hayrünnisa:Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması,(Ankara 2009),s.135; KÜZECİ,Elif: Kişisel Verilerin Korunması,(Ankara 2010),s.197

145 Küzeci,s.196-198

Gelişen teknoloji ve temeline insanı alan pek çok hizmet nedeniyle kişinin kendisine ait bilgi ve belgeleri saklama imkanı neredeyse kalmamıştır. Kişilerce yapılan kredi başvurusu, ehliyet pasaport ve iş başvuruları, sağlık hizmeti talepleri, vergi kayıtları, istatistikî çalışmalar, anketler,internet kullanımı,sanal bankacılık ve alışveriş işlemleri nedeniyle kişisel bilgilerin devlet veya başkaca kişiler elinde bulundurulması mümkündür.

Kişisel verilere ulaşım, bilgisayarlar sayesinde daha bir olanaklı hale gelmiştir. Otomasyon hizmetleri sayesinde ATM (Otomatik Para Çekme Makineleri) kredi kartlar vb. ile kişisel bilgilerin depolandığı ana belleklere ulaşmakta,kişinin sır alanına girilerek bu alandaki kişisel verilerinin elde edilmesi, kayda alınması,değiştirilmesi,sililmesi,dağıtılması telekomünikasyon alanındaki sınır tanımaz gelişmelerle kolaylaşmıştır. Kişinin özel hayatına, haberleşme hürriyetine ve kişisel verilerinin korunması hakkına müdahale niteliğindeki bu eylemler, özel düzenlemelere konu olmaktadır. Bu düzenlemelerle,kişisel verilerin rıza dışı elde edilmesi ve kullanılması önlenmeye çalışılmaktadır.¹⁴⁶

Yasalarımızda kişisel verileri koruyan özel bir düzenleme henüz yapılmamış ise de, kişisel verileri bazı hükümleriyle koruma altına alan yasalar mevcuttur.İş Kanunu 75.m.de işverene, özlük dosyası tutma,kişisel verilerin işlenmesinde işlem kriterine uyma,sır saklama,istenmesi halinde tutulan verileri yetkili makamlara açıklama gibi bir takım yükümlülükler getirilmiştir.

Kişisel verileri özel olarak korumayı amaçlayan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısına ve buradaki düzenlemelere kısaca göz atarsak: Tasarının ilgili uluslararası belgeleri referans olarak hazırlandığı ve beş kısımdan oluştuğu görülmektedir. Birinci kısımda, tasarının amaç ve kapsamı belirlenmiş,tasarıda yer alan terimlerin tanımları yapılmış,kişisel verilerin niteliğine ilişkin ilkeler, kişisel verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk nedenleri,özel nitelikteki kişisel verilerin neler olduğu ile kişisel verilerin işlenmesi konularına yer verilmiştir. İkinci kısımda ise veri konusu kişinin bilgilendirilmesi,bilgiye erişim hakkı,itiraz hakkı, kişisel verilerin işlenmesinde tedbirler, kişisel verilerin üçüncü kişilere ve yabancı ülkelere aktarılması hakkı düzenlenmiştir. Üçüncü kısımda ise Sicil ve Kurula bildirim ve ön inceleme ile özel denetim kuruluşları, istisna getiren hükümler, mesleki davranış kuralları, kişisel verilerin silinmesi ve yok edilmesi konuları yer almıştır. Dördüncü kısım “ Kişisel Verileri Koruma Kurulu” na ayrılmıştır. Beşinci kısımda ise kişilik haklarının ihlaline dair şikayet hakkı ve karar mekanizması üzerinde durulmuştur.¹⁴⁷ Tasarıda kamusal alanların optik ve elektronik araçlarla ve özellikle video ile gözetlenmesi sırasındaki kişisel verile-

146 TEZCAN, Durmuş: “Bilgisayar Karşısında Özel Hayatın Korunması”, Anayasa Yargısı, C.8 (1991), s.387

147 TBMM Başkanlığına, Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü tarafından sunulan 22.04.2008 tarihli “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı” genel gerekçesi

rin korunmasına ilişkin hükümlerin bulunmaması büyük bir eksikliktir.¹⁴⁸

Tasarı ile hakkındaki kişisel verileri toplanan kişilerle bu bilgileri işleyen özel sektör veya kamu kurum veya kuruluşu olmasına göre ayırım yapılmak suretiyle uyumsuzlukların çözümünde farklılıklar getirilmiştir. Veri sahibi kişi ile veriyi işleyen özel hukuk kişisi arası uyumsuzluklar Kurul tarafından çözülecek, Kurul kararlarına karşı adli yargıya itiraz olunabilecek olup kişilik hakları ihlal edilen kimselerin tazminat hakları saklı tutulmuştur. Bu düzenlemelerde adli yargının tercih edilmesi uyumsuzluğun özel hukuka ilişkin olması nedeniyle uygun olmuştur.¹⁴⁹ Uyumsuzluğun diğer tarafı kamu kurum veya kuruluşu ise başvuru üzerine veya re'sen verilerin Korunması Başkanlığı gerekli incelemede bulunacak, ikazları yapacak, hukuka aykırılık bu ikaza rağmen giderilmezse o kamu kurum veya kuruluşunun bağlı bulunduğu bakanlığa konuyu intikal ettirecek ve Başbakanlığı da bilgilendirecektir. İlgili, yine o kurum veya kuruluştan tazminat isteme hakkına sahiptir.¹⁵⁰

Elektronik bankacılık ve ticaret işlemlerinin kolaylığı ve hızlılığı nedeniyle tercih konusu olduğu günümüzde banka kredi kartlarındaki bilgilerin kopyalanması ve sanal ortamda kullanımı yoluyla kişilerin mağdur edilmesi sıklıkla rastlanılan bir durumdur. Türkiye'deki sanal dolandırıcılık eylemlerinin büyük bir bölümü kredi kartları üzerinden yapılmaktadır. ATM makineleri yoluyla banka kartlarının makine içine sıkıştırılarak değişik hilelerle şifrelerinin öğrenilmesi ve kart hırsızlıkları ise ikinci sıradaki suç kategorisini oluşturmaktadır.¹⁵¹ Bu eylemler, kişinin kişisel verilerinden olan, banka ve kredi kartlarının şifrelerinin ele geçirilmesi biçiminde gerçekleştirildiğinden suç olmaları yanı sıra kişilik haklarının ihlali niteliğindedirler de.

b) İnternet Yoluyla Saldırılar

aa- İnternetin Tanımı ve Özellikleri

İnternet, birden fazla haberleşme ağının (network) birlikte meydana getirdikleri; metin, resim, müzik, grafik vb. dosyalar ile bilgisayar programlarının bilgisayarlar arasında karşılıklı olarak iletildiği, bilgisayarlar arasında kurulmuş olan bir bağıdır.¹⁵² İnternet sisteminde bilgiler küçük parçalar halinde, dijital ve sayısal formlarda aktarılır. Sistem, bilgi transferinin yapılabilmesi için birden fazla iletişim ağından kurulmuştur.¹⁵³ Ağ sistemini oluşturan bilgisayarlar, TCP/IP (Transmission control Protocol/ İnternet Protocol) denilen ortak bir dil kullanarak

148 Şimşek, s.214

149 Topaloğlu, s.178

150 Topaloğlu, s.178-179

151 www.bilisimpolisi.com/?tag

152 ÖZDİLEK, Ali Osman: İnternet ve Hukuk (İstanbul 2002), s.13; Sırabaşı, s.133

153 Topaloğlu, s.81 TEKİN, Memiş: Fikri Hukuk Bakımından İnternet Ortamında Müzik Sunumu, (Ankara, 2002), s.21

birbirleriyle haberleşebilmektedirler.¹⁵⁴ İnternet, insanlara bilgiye erişim olanaklarını sunan hızlı bir iletişim şekli olduğundan, insanlığa sunduğu hizmetler gün be gün artmakta, günlük yaşamın ve sektörlerin kullanım biçimlerine göre yeni terimlere ve internet rejimine ilişkin düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

İnternet üzerinden yapılabilen, e-posta göndermek, posta listeleri oluşturmak, haber grupları oluşturmak, eş zamanlı sohbet etmek, video konferanslar düzenlemek, ticari hizmetler vermek, ticaret yapmak, bilimsel ve eğitim amaçlı çalışmalar yapmak, askeri ve savunma alanında kullanmak gibi işlemlere her gün yenileri eklenmektedir.¹⁵⁵

bb) Web Sitelerindeki Yayınlar Yoluyla Saldırıları

Özel ve ticari amaçlı web siteleri yanında internet gazeteciliği veya gazetelerin nüshalarının web sitelerinde depolanması şeklinde oluşturulan siteler aracılığı ile kişilik haklarına saldırıda bulunulması mümkündür.¹⁵⁶ Böyle bir web sitesinde kişinin özel hayatının gözler önüne serilmesi, gerçek dışı yayınlarla şeref ve haysiyetine saldırılarak onurunun zedelenip küçük düşürülmesi, toplumun husumetine maruz bırakılması, hakaret edilmesi, iftira atılması, isminin ve resminin rıza dışı kullanılması, kişinin kendini topluma sunuş biçimine aykırı şekillere sokulması gibi durumlar hep birer kişilik hakkı ihlalleridir.

İnternet ortamının kendine has özelliği nedeniyle bu saldırıların daha geniş kitlelere yayılması ve başkalarıyla paylaşımı daha kolay ve hızlıdır. Bir web sitesindeki link(bağlantı-çengel) yoluyla başka sitelere erişim sağlanması ve frame(çerçeve) ile başka bir web sitesinin içeriğinin, kısmen bilgisayar ekranı üzerinde görülmesi durumlarında, link ve frame aracılığı ile kişilik değerlerine saldırı niteliğindeki sitelere yönlendirme yapmak olasıdır.¹⁵⁷

Kişilik haklarına saldırı niteliğindeki bir site içeriğinde, siteyi hazırlayanın kişilik hakları ihlallerinden sorumlu olacağı açıktır. Asıl sorunlu olan durum, link ve frame yoluyla yönlendirmelerde ve özellikle yönlendirenin sorumluluğunun belirlenmesindedir. Link ve frame verme eylemlerinin hukuki niteliğinin belirlenmesi, sorumluluk açısından önemlidir. Temelde çözülmesi gereken sorun, kendi içeriğini hazırlama mı yoksa sadece başka bir siteye aracılık etmemi olduğunun belirlenmesidir. Erişim ve yer sağlayıcı kural olarak içerikten sorumlu değildir. Ancak link ve frame veren içeriğe etkili değil ya da hukuka aykırı içeriği sahipleterek kendi içeriği gibi sunmuyorsa sorumlu değildir.¹⁵⁸ Bu tür yönlendirmelerde yönlendirenin hukuka aykırı bu içeriğe dikkat çekerek özellikle yönlendirme ya-

154 Topaloğlu, s.81

155 Özdilek, s.14, Sırabaşı, s.134

156 Sırabaşı, s.189

157 Sırabaşı, s.190

158 Memiş, s.139

pılması, hukuka aykırı içeriğin oluşumuna katkıda bulunulması, içeriğin editörel incelemesinin yapılması ve içeriği sahiplenmesi hallerinde sorumlu olacağı kabulü gerekir.¹⁵⁹ 4. Hukuk Dairesinin 29.03.2010 tarih ve 2009/6889 E- 2010/3543 K sayılı kararına esas bir dosyada, tanınmış bir kişi olan X'in adı kullanılmak suretiyle bir web sayfası hazırlanmış, bu kişinin adı tıklanmak suretiyle açılan site “http://www.twilightsex.com/hardcore-thumbs.html” isimli ve porno resim ve video görüntülerinin bulunduğu siteye yönlendirilmiştir. Davacı isminin rızası dışı kullanılmak suretiyle yanıltıcı şekilde siteye ulaşımın sağlanması ve devamında adı tıkladığında sitenin bir porno siteye yönlendirilmesi nedeniyle kişilik haklarına saldırıldığından manevi tazminat istemiş, Daire manevi tazminat istemini kabul eden yerel mahkemenin ilamını onamıştır. Dairenin kabulüne göre, ilk site içeriğini hazırlayan içerik sağlayıcı yönlendirmede bulunduğu sitenin içeriğini düzenleyen kişi olmasa da ilk siteye girmek isteyenlerin, ulaşacakları içeriği benimsediğinden ve onların bu içeriğe ulaşmalarını amaçladığından ortaya çıkan hukuka aykırı durumdan sorumlu tutulmuştur.

cc) E-Posta Yoluyla Saldırıları

E-posta(e-mail), kişinin internet ortamına herhangi bir sunucuyu kullanarak başka kullanıcılarla iletişime geçmesini sağlayan, metin resim veya sesi iletimine olanak tanıyan elektronik mesaj iletişim sistemidir.¹⁶⁰ İnternetin günlük hayatın her alanına girmesi, insanlar arası ilişkilerde e-postaların önem ve kullanımını artırmıştır. E-postaların yaygınlaşması bazı yararları yanı sıra zararlara da neden olabilmektedir.

Gönderilen e-postalar yoluyla, bunların içeriklerinde hakaret, küfür, tehdit, iftira içeren mesajlarla kişinin şeref ve haysiyetine saldırıda bulunulması mümkün olduğu gibi, bu mesajların başka e-posta gruplarına gönderilmesi veya başka kullanıcılara yönlendirilmesi suretiyle saldırının boyutu artırılabilir.¹⁶¹ Y.4.HD. 18/01/2010 T., 14941 E-189 K. sayılı kararı ile davacı SÇ.’nin bir gazetedeki dava dışı LB. hakkında yazdığı yazı üzerine, davalı MZ.’nin bu yazıyı eleştiren bir e-postayı hakkında eleştiride bulunulan LB’ye göndermesi ve devamında LB.’nin bu yazıyı kamuya açık ve isteyen herkesin üye olabildiği bir internet sitesine e-posta yolu ile göndermesi üzerine, ilk e-postayı gönderen davalı aleyhine dava açarak kişilik haklarına saldırıldığından manevi tazminat istemini yerel mahkemenin husumetten red kararını bozmuştur. Kararda, “davacı tarafından yerel bir gazetede yazılmış olan yazı ile dava dışı LB isimli kişiye yönelen açıklama ve eleştirilerde bulunulmuştur. Davacı tarafından yapılan bu eleştirilerin haksız

159 Sırabaşı,s.190;Memiş,s.139

160 KAPLAN, Yavuz: İnternet Ortamında Fikri Hakların Korunmasına Uygulanacak Hukuk(Ankara 2004),s. 38; SOYSAL,Tamer:”Elektronik Posta Yoluyla Kişilik Haklarına Müdahaleden Doğan Hukuki Sorumluluk” ABD, yıl 65,sayı 1 Kış 2007, s.146

161 Soysal,s.151; Sırabaşı,s.178

olduğunu düşünen davalı, LB'nin elektronik posta ortamındaki kişisel adresine bir yazı göndererek, davacının eleştirilerinin haksız olduğu yönündeki görüşlerini açıklamıştır. LB, kişisel elektronik adresine davalı tarafından gönderilmiş olan bu yazıyı kamuya açık ve isteyen herkesin üye olabildiği internet yolu ile ulaşılabilen bir elektronik posta ortamına göndermiştir. Böylece davalı tarafından davacı hedef alınarak hazırlanmış olan yazı, elektronik posta yolu ile açıklık kazanmıştır. Davacı da bu yolla yazıdan haberdar olarak eldeki davayı açmıştır.

Dava konusu yazının davalı tarafından yazılmış olduğu konusunda uyuşmazlık bulunmamaktadır. Bu yazıyı sadece, LB isimli kişiye göndermiş olsa da davalı, yazı içeriğinden sorumludur. Aynı yazının davalının bilgisi dışında başkalarının bilgisine sunularak açıklık kazandırılmış olması, davalının eylemine katılarak sonucun ağırlaşmasına yol açanların da sorumluluğunu gerektirir. Ancak, bu durum davalının sorumluluğunu kaldırmaz. Davalının eylemi, yazının ilk yazıldığı anda tamamlanmış olup davalı, bunun yaratacağı tüm sonuçlardan sorumludur. Kaldı ki elektronik ortamın giderek yaygınlaşması, kullanım kolaylığı gibi unsurlar gözetildiğinde davalının bu sonucu öngöremeyeceği de söylenemez.

Yerel mahkemece açıklanan olgular gözetilerek, işin esasının incelenip yazı içeriğinde davacının kişilik değerlerine zarar veren hukuka aykırı bir yön bulunup bulunmadığı değerlendirildikten sonra, sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçeyle istemin tümünden reddedilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.” denilmiştir.

Bir kimsenin e-postası, onun kişisel verilerinden olup haberleşme özgürlüğünün bir parçası olduğu gibi özel hayatının da bir unsurudur.¹⁶² Bu nedenle kişinin rızası dışı e-posta adresinin ele geçirilerek içeriğinin öğrenilmesi, açıklanması, kaydedilmesi, başkalarına aktarılması, değiştirilmesi ve yok edilmesi, isminin ve resminin kullanılması ve sanal ortamda dolaştırılması kişilik haklarının ihlalidir.¹⁶³

Trojan ya da truva atları denilen programlarla virüs olarak adlandırılan yazılımlar, e-posta yolu ile kişilere gönderilmek suretiyle gönderilen kişinin bilgisayar sistemine zarar verebileceği gibi, kişilik haklarına saldırı niteliğindeki mesajları taşıyabilir ve o bilgisayara kullanıcının rızası dışı girmek suretiyle e-postalarını silebilir, değiştirebilir yada başka bilgisayara aktarabilir.¹⁶⁴

E-posta yoluyla kişilik haklarına saldırı biçimlerinden biri de spoofing yöntemidir. Bu yöntemi kullanan kişi, sanal ortamda karşısındaki kişiyi aldatarak kendisine ait gerçek e-posta, alan adı ve IP numarasını saklayarak iletişim kurmakta, böylece karşısındakini yanıltarak e-postanın başka bir yerden geldiği kanaati oluşturulmaktadır. Bir kimsenin e-postası bu şekilde rıza dışı kullanılmakla hakaret vb. ile kişilik hakkı ihlalleri yapılabileceği gibi genellikle karşıdaki kişiyi

162 Sırabaşı, s.178-180; Soysal, s.163

163 Sırabaşı, s.179

164 Sırabaşı, s.179; Özdilek, s.167

dolandırmada bu yöntem kullanılmaktadır.¹⁶⁵

Kişilik hakkı ihlalleri ve dolandırıcılık yöntemlerinden yaygın olan birisi de phishing yöntemidir. Bu yöntemle “ şifre avcılığı” yapılarak karşıdaki kullanıcıya atılan sahte e-posta ile kullanıcının finansal bilgileri, şifreleri ve kişisel verileri ele geçirilir.¹⁶⁶Kişinin özel alanına ve verilerine bu tür sızmalar da kişilik hakkı ihlalidirler.¹⁶⁷

E-posta alımında gerçek bilgileri verme yükümlülüğü bulunmadığından ve e-posta adresleri ücretsiz alınabildiğinden bazı durumlarda kişilik haklarına saldıran kişinin kimliğini tespit etmek zorluk arz etmektedir.¹⁶⁸

dd)Hack ve Crak

Hack, erişim izni bulunmayan sistemlere, o sistemlerin güvenlik duvarının aşılması suretiyle bilgiye ulaşılması; crak, eylemi ise zarar verme amaçlı olup sistemin güvenlik duvarlarının ve şifrelerinin kırılarak sisteme girerek verileri yok etme, değiştirme ve dağıtma şeklindeki eylemlerdir.¹⁶⁹Bu tür eylemlerin ülke bazında cezalandırılması yönünde Siber Suç Sözleşmesinin 2. maddesi devletlere yükümlülük yüklemiştir. Ülkemizde yeni TCK ile “ Bilişim Alanında Suçlar” başlığı altında düzenlenen suç ve cezalarla yasal koruma sağlanmıştır. Buna göre,Bilgisayar ve sistemlerine hukuk dışı girme ve girilen sistemde kalma(hacker faaliyeti), sistemin içeriğine veya sistemdeki verilere sisteme girilmeden dolayı zarar verme, bilişim sistemindeki verilere zarar verme,bilişim sistemi marifetiyle haksız yarar sağlama, başkasına ait kredi veya banka kartının kullanılması suretiyle haksız menfaat temin etme, sahte kredi veya banka kartı üretme, satma, devretme, satın alma veya bulundurma ve bunlarla haksız menfaat temin etme suç sayılmıştır. Bu suçlar aslında hırsızlık ve dolandırıcılık suçlarının bilişim sistemleri aracılığı ile işlenmiş şekilleridir.Bu suçlar kişilerin bilgisayarları ve sistemlerine girilmek, sistemde yer alan programları, verileri, özel belgeleri ve diğer unsurları ele geçirmek, bozmak, silmek, aktarmak ve değiştirmek suretiyle gerçekleştiğinden kişinin özel hayatına, haberleşmesine ve kişisel verilerine müdahale niteliğindedir.Anılan eylemleri gerçekleştirenlerin internet üzerinde iz bıraktıkları düşünülürse, bunlara ait bilgilerin edinilmesinde ve sistem güvenliğinin alınması yönünde gerekli teknik yapının oluşturulmasında internet servis sağlayıcılarına önemli görevler düşmektedir.Hack ve crak eylemleri, çoğunlukla kişisel verilere yö-

165 Soysal,s. 161-162

166 Soysal,s.162

167 ibid

168 Soysal 151

169 Özdilek,s.166;YAZICIOĞLU, Recep Yılmaz,”Hukukumzda TCK’nun 243. madde Kapsamında Bilişim Sistemine Girme Eylemi”,Bilişim Hukuku Konferansı(Ankara,2008),s.72

nelik olduğundan yukarıda kişisel veriler bakımından yapılan açıklamalar bu konuda da geçerlidir.

ee) Spam

Spam, internet ortamında kişilerin e-postalarının adreslerinin ele geçirilerek bu adreslere reklam, tanıtım, pornografik içerikli ve istek dışı e-postalar atılmasıdır.¹⁷⁰Burada amaç belli bir ürünün masrafsız olarak reklamının veya tanıtımının olabileceği gibi, pornografik yayınlara kişiyi yönlendirmek, ideolojik duyuruları geniş kitlelerle ulaştırmak veya yasa dışı ilaç pazarlamak olabilmektedir.¹⁷¹Günümüzde internet trafiğinin %75-85'ini spamların oluşturduğu, çoğu zaman bunların e-posta iletişimini yavaşlattıkları, sunucuları çökerttikleri göz önüne alınırsa bunların zararlarının sadece kullanıcılara değil internet servis sağlayıcılara (ISS) da olduğunu söylemek yanlış olmaz.¹⁷²

Spam göndereceklerin bu faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için ilk yaptıkları şey, kullanıcılara ait e-posta adreslerini ele geçirmektir.Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde, toplu e-posta adreslerine ulaşabilmek için “spam şirketleri” bulunmaktadır. Bu şirketler çeşitli tartışma forumlarına bağlanmak, e-posta gruplarına üye olmak, dikkat çekici e-postalar göndererek bunların başka kullanıcılara gönderilmesini isteyerek e-posta zinciri oluşturmak, on-line tartışma ortamlarına girerek, haber gruplarını takip ederek web şifrelerine kayıt sırasında verilen e-posta adreslerini ele geçirmek ve sohbet odalarına girerek burada bulunan kişilerin e-posta adreslerini elde etmektedirler.¹⁷³

E-posta adreslerinin ismin korumasından yararlandığı ve kişilik hakları kavramında korunduğu düşünüldüğünde, e-posta adreslerinin rıza dışı elde edilmesi ve ticari amaçlarla kullanımı kişilik haklarının ihlali niteliğindedir. E-posta adresi, aynı zamanda bir kişisel veri ve özel hayatın parçası olduğu gibi aynı zamanda haberleşme özgürlüğünün de ihlali niteliğindedir.¹⁷⁴

“Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik” de spamlara ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Gizlilik ilkesinin de gereği olan bu hükümlere göre: işletmeciler, kişi müdahalesi olmadan çalışan fakslar, elektronik posta, kısa mesaj gibi otomatik arama sistemlerini, abonenin önceden izni olmadan siyasi propaganda amacıyla kullanamazlar. Söz konusu otomatik arama sistemlerinin doğrudan pazarlama amacıyla kullanılması halinde kullanıcılara gelen her bir mesajı bundan sonrası için almayı reddetme hakkı ücretsiz ve kolay bir yolla sağlanır.

170 Soysal,s.156;Özdilek,s. 153; Sırabaşı,s.183

171 Sırabaşı,s.183

172 Sırabaşı,s.184

173 Soysal,s.157;Özdilek,s.154;Sırabaşı,s.184

174 Özdilek,s.156-157

Doğrudan pazarlama amacıyla gönderilen ve kimin adına haberleşme yapıldığı hususunda göndericinin kimliğini saklayan veya alıcının bu iletişimin sonlandırılması konusunda talepte bulunacağı, bir adres bulunmayan elektronik postaların gönderilmesi, abonenin bu yöndeki talebi halinde engellenir.

Spamlar, Avusturya ve Amerika Birleşik Devletleri gibi bazı ülkelerde ayrı yasalar ile korunurken bizde, özel olarak düzenlenmediği görülmektedir. Bu nedenle, bu alanda yasal bir boşluk olduğunu söylemek yanlış olmaz. Spam gönderilmesi suretiyle kişilik hakları ihlalleri MK. Ve BK. daki kişilik haklarını koruyan genel hükümler yoluyla korunacaktır. Spamlara karşı haksız rekabet ve tüketici hukuku açısından da koruma hükümleri getirilmiş ise de, bunlar çalışmamızın kapsamı dışında kalmaktadır.

ff)Alan İsmi(Domain Name)

İnternet ağına giren her katılımcı, teknik olarak kendisinin serbestçe seçebileceği harflerle ve sayısal bir kombinasyonla ifade edilen bir IP adresi almak zorundadır.¹⁷⁵ Alan isimlerinin temel özelliği, kaydedilen bir alan isminin bir kez daha kaydının yapılamamasıdır. Bir başka deyimle, bir alan ismi sadece bir kişi tarafından kullanılabilir.¹⁷⁶ Alan adı yazıldığı zaman ulaşılmak istenen ana sayfanın bulunduğu sunucuya bağlanılmaktadır.¹⁷⁷ Ülkemizde alan adı tahsisleri halen, ODTÜ bünyesindeki Alan Adı Sistemi (Domain Name System) grubu tarafından yürütülmektedir.

Alan adının yalnızca bir kişiye tahsisi nedeniyle kişinin ayırt edici ad ve işaretlerinden olduğunu söylemek yanlış olmaz.¹⁷⁸ Bu bağlamda alan adının kullanımı ile marka hukuku, haksız rekabet hukuku ve kişilik hakları açısından hukuki problemler çıkabilir.¹⁷⁹

Kişilik haklarına saldırı açısından isim üzerindeki haklar ile alan adı kullanımının ilişkisini incelemek gerekir. Alan adları da tanıttıkları kişileri ve işletmeleri bir varlık olarak diğerlerinden ayırıp tanıttıklarından alan adları da kişiliği ve ismi koruyan hükümlere göre korunacaktır.¹⁸⁰ Başkasına ait ismin kullanımı (gasp) veya benzer şekilde kullanımı ile ihtilafa neden olunma şeklinde, alan adına saldırıda bulunulabilir. Ünlü bir kimsenin adını kullanarak izni dışında o isimle alan adı alınması ve sonrasında bu alan adının ticari amaçlarla pazarlanmaya çalışılması sık rastlanan durumlardandır.¹⁸¹ Bu durumlarda ismi koruyan MK.

175 Memiş,s.23

176 Sırabaşı,s.174

177 Özdilek,s.128

178 Özdilek,s.121

179 Sırabaşı,s.175;Özdilek,s.130

180 Sırabaşı,s.177; Özdilek,s.139

181 Özdilek,s.140

26.m. ile MK. ve BK'daki genel koruma hükümlerinden yararlanılarak kişilik hakları korunacaktır

c) İnternet Aracılığı İle Saldırılarda Hukuki Sorumluluk

Hukukumuzda, internet yayınlarının ilk olarak 4756 sayılı Kanunun 26. maddesi ile 5680 sayılı Basın Kanunu'na ek madde eklenmesi suretiyle düzenlendiği görülmektedir. Ek-9 maddede “Bu konunun yalan haber, hakaret ve benzeri fiillerinden doğacak maddi ve manevi zararlarla ilgili hükümleri, bilişim teknolojileri ve internet ortamında sayfa açılması veya elektronik gazete, elektronik bülten vb. suretiyle yayınlanan her türlü yazı, resim, işaret, sesli veya sessiz görüntü ve benzerleri hakkında da uygulanır” demek suretiyle, internet yayınları da Basın Kanunu'nun kapsamına alınmıştır. Ancak bu düzenleme Basın yasası ile internet gibi farklı iki alanın aynı düzenlemeye tabi kılınmasının uygulamada yaratacağı zorluk nedeniyle eleştirilmiştir.¹⁸²23.05.2007 tarih 26530 s. RG.de yayınlanan 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” ile internet ortamında yapılan yayınlar nedeniyle işlenen suçlarla mücadele konusunda düzenlemeler yapılmış, İSS'lerin fonksiyonlarına göre ayrımlar yapılarak sorumluluk ve yükümlülükleri düzenlenmiştir. Bu yasa hükümlerinden de yararlanmak suretiyle özel hukuk alanındaki sorumluluklar aşağıdaki şekilde incelenecektir.

aa-Telekomünikasyon idareleri

Telekomünikasyon idareleri, kurdukları telefon hatlarını internet servis sağlayıcılarına kullanırmak sureti ile internet hizmetinde yer alırlar. Bu idarelerin katkısı teknik nitelikte olduğundan internet aracılığı ile yapılan yayınlardan dolayı sorumluluk üstlenmemektedirler¹⁸³Ülkemizde bu hizmeti Türk Telekom AŞ. Vermektedir.

bb-İnternet Servis Sağlayıcıları(iSS)

İnternet sistemi içinde, internetin kullanıcılara ulaştırılmasına ve onların kullanımına sunulmasına aracılık eden gerçek ve tüzel kişilere internet servis sağlayıcı denir.¹⁸⁴

AB Elektronik Ticaret Direktifi(2000/31/AT) ile İSS'leri ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Yine ABD, İngiltere, Almanya gibi ülkelerde de AB üyesi devletlerin bu konudaki düzenlemeleri iç hukuka yansıtıkları görülmektedir. Ülkemiz-

182 Sırabaşı, s.238; ÖZEL, Cevat, “AİHM. Kararları ve Uyum Yasalarında Anlatım Özgürlüğü”, İBD, c.76, S.10-11-12(Aralık 2002), s.948-949;SEVİ,Nüket Evrim: “İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu”,BATİDER,Yıl 2004,CXXII Sa.3,s.208

183 Sırabaşı,s.141;Kaplan,s.148

184 Sırabaşı,s.141;Sevi,s.189;Özdilek,s.93

de bizatihi İSS'lerin faaliyetlerini düzenleyen yasa mevcut değildir. 5651 sayılı yasada İSS'lerin tanımlanmadığı görülmektedir. Buna rağmen yasanın 10/5.m.de İnternet Kurulu'nda İSS'lerin temsilcilerinin de bulunacağından söz edilmekte olup, bu konu eleştirilere sebep olmaktadır. Çünkü, bu maddede geçen İSS'nin yer, içerik veya servis sağlayan mı, yoksa bunlardan bir kaçını veya hepsini yerine getiren mi olduğu açık değildir.¹⁸⁵

İSS'nin hukuki niteliğini, ismini ve sorumluluğunu belirlemede verdiği hizmetin özelliği önemlidir. Bunların erişim, yer ve içerik sağlamalarına göre sorumlulukları ve ismi değişecektir.¹⁸⁶ 5651 sayılı yasada bunların ayrı ayrı tanımları yapılmak suretiyle sorumlulukları düzenlenmiştir. Bu sorumluluk sistemi özel hukuk açısından da geçerlidir. Yargıtay 4.HD. 22/06/2009 T., 5680 -8388 sayılı kararında aynı şeyi vurgulamış, kararda "dava konusu edilen yazıların "www.s...com" isimli sitede yer aldığı ve davalı R.K.'nin internet sitesinin hazırlayıcısı olduğu ileri sürülmüştür.

Davalı ise, internet sitesinin imtiyaz sahibi olduğunu savunmuştur.

Dosya kapsamından, dava konusu yazıların yer aldığı internet sitesi ile davalı R. K. arasındaki ilişki anlaşılammaktadır. Sorunun çözümünde, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Yasa'da yer alan düzenlemeler göz önünde tutulmalıdır. Şu durumda, bu konuda uzman bilirkişi görüşü de alınmak suretiyle davalının, sözü edilen Yasa'da tanımları yapılan ve sorumluluk koşulları da düzenlenmiş bulunan içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcı konumunda bulunup bulunmadığının belirlenmesi ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir. Yerel mahkemece açıklanan yönde bir araştırma ve inceleme yapılmadan, yerinde olmayan gerekçeyle, yazılı biçimde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir. denilmiştir.

aaa-Erişim Sağlama Hizmeti ve Erişim Sağlayıcı

İSS'nin asıl ve münhasır hizmeti, kullanıcıların internete bağlantısını sağlayan erişim hizmetidir. Bunlar kendileri doğrudan internete bağlı olup bağlı olmayan kullanıcılara hesap açmak suretiyle onların sisteme bağlanmasını sağlarlar. Kullanıcılar açılan bu hesapla bir kullanıcı adı ve şifre alarak internete ulaşma imkanı ve ücretsiz e-posta adresi edinme hizmetinden yararlanırlar¹⁸⁷Erişim hizmeti kullanıcı ile bilgi kaynağı arasında bir köprü görevi görmektedir.¹⁸⁸

İSS'ler erişim dışında, sunucu kiralama, alan adı sağlama, sunucu barındır-

185 Sırabaşı,s.247

186 Sırabaşı,s.146

187 Sırabaşı, s.142; Sevi,s.190

188 Sevi,s.194

ma, içerik sunma gibi hizmetler de verebilirler.¹⁸⁹ ISS'ler yalnızca erişim hizmeti veriyorsa "erişim sağlayıcı" ismini alır.5651 sayılı yasa da aynı tanımı benimsemiş,6.m.sinde erişim sağlayıcının,kendisi aracılığı ile erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadığını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etme yükümlülüğü olmadığı belirtilmiştir.Ancak aynı maddede erişim sağlayıcıya, bu kanuna uygun olarak haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak engelleme imkanı bulunduğu ölçüde, hukuka aykırı içerik nedeniyle erişimi engelleme yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca trafik bilgilerini saklama ve bunların doğruluğu bütünlüğü ve gizliliğini sağlamak ile faaliyete son vereceği tarihten üç ay önce durumu Kuruma, içerik sağlayıcılara ve müşterilerine bildirecek trafik bilgisi kayıtlarını kuruma teslim etmek de erişim sağlayıcının yükümlülüğüdür.Trafik bilgilerine yönelik bu yükümlülükler yerine getirilmezse idari para cezası ile yaptırım uygulanacaktır.

bbb-Barındırma Hizmeti(Hosting) ve yer sağlayıcı

İSS'nin bir kullanıcıya ait web sayfasını kendi bilgisayarında saklaması ve bu sayfaya internetten ulaşılmasına olanak vermesine Barındırma (hosting) denir.¹⁹⁰AB Elektronik Ticaret Direktifinde, barındırma hizmetleri yer almıştır. 5651 sayılı yasada da, barındırma hizmetine yer verilmiş, bu hizmeti yer sağlayıcının yerine getirdiği açıklanıp,yer sağlayıcının " hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan gerçek veya tüzel kişi" olarak tanımı yapılmıştır. Yasanın 5.m.de, yer sağlayıcının yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyet olup olmadığını araştırma yükümlülüğü olmadığı belirtilmiştir. Devamında ise, hukuka aykırı içerikten ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu yasanın 8 inci (erişimin engellenmesi) ve 9 uncu (içeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı) maddelerine göre haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak imkan bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırma yükümlülüğü getirilmiştir.

ccc- İçerik sağlayıcı

Bir internet yayınının içeriğini hazırlayan ve bilgiyi bizzat üreten, değiştiren ve sağlayan kimselere içerik sağlayıcı denir.Bir web sayfasının içeriğini hazırlayarak ISS'leri aracılığıyla internete yükleyen tüm kişiler ve sunucular (server)¹⁹¹, içerik sağlayıcıdır.¹⁹²İSS' ler üstlendikleri hizmeti yerine getirmede serverleri kullanırlar.Serverlerin belli bir kapasitesi olup, diğer bilgisayara veya manyetik ortamlara hizmet sağlarlar.

189 Sırabaşı,s.142,;Sevi,s.193

190 Sırabaşı,s.145, Sevi,s. 198

191 Server, digital bilgilerin depo edildiği manyetik bir ortamdır.

192 Sırabaşı,s.144

5651 sayılı yasada içerik sağlayıcının, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumlu olduğu ancak bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten kural olarak sorumlu olmadığı belirtilmiştir. Bağlantı sağlanan içeriği benimseydiği veya kullanıcının o içeriğe ulaşmasını amaçladığı, sunuş biçiminden açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumluluğu söz konusu olacaktır.

İnternet sitelerini hazırlayanların tespiti, uygulamada zorluk yaşanan alanlardandır. Bu konuda Yargıtay, usul ekonomisinin de gözetilerek sorunun çözümünü önermektedir. Y.4.HD. 02/12/2009 T., 13614 E-13558 K. sayılı ilamında bu konuda şöyle karar verilmiştir.”Davacı, dava dilekçesinde davalı olarak “EC.” Adını, bu adının sahte olması halinde gerçek kimlik tespiti”ni göstermiştir. Yerel mahkemece yapılan araştırmalar sonunda EC. adlı bir gerçek kişi bulunmadığı ve site hazırlayıcısının YC. adlı bir kişi olduğu anlaşılmıştır. Bunun üzerine davacı vekili, 12.05.2009 günlü dilekçe ile dava dilekçesinin YC.’ye tebliğ edilmesini istemiştir. Yerel mahkemece yargılama devam ederken davalı tarafın değiştirilemeyeceği gerekçesiyle davanın husumet yönünden reddine karar verilmiştir.

Dava dilekçesinde, sitenin hazırlayıcısı olarak gösterilen EC. isminin sahte olması durumunda gerçek kişinin belirlenmesi de istendiğine göre davacı vekilinin 12.05.2009 günlü dilekçesine değer verilerek dava dilekçesinin YC.’ye tebliği ile taraf oluşturulduktan sonra işin esası incelenerek varılacak sonuca göre bir karar verilmesi usul ekonomisine uygun olacaktır.”

ddd- Toplu Kullanım Sağlayıcılar

Kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanım olanağı sağlayan kimseler toplu kullanım sağlayıcılarıdır. 5651 sayılı yasada, bu kimselere konusu suç oluşturan içeriklere erişimi önleyici tedbirleri alma yükümlülüğü getirilmiştir.

İnternet yoluyla kişilik haklarına saldırılarda, 5651 sayılı yasanın belirlediği sorumluluk esasları özel hukuk açısından da geçerlidir. Ancak anılan yasa cezai ve idari yaptırımları kapsadığından, hukuki yaptırımlar ve yollar MK. ve BK’ daki genel hükümlere göre belirlenecektir. Buna göre, içerik sağlayıcının haksız eylem faili olarak, kişilik haklarına saldırı niteliğindeki içerikten sorumluluğu tartışmasızdır.¹⁹³ MK. 25.m göre, içeriğin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğunun tespiti, içeriğin internetten durdurma ve önleme davaları ile kaldırılması, düzeltilmesi yada kararın yayınlanması yada üçüncü kişilere duyurulması istenebileceği gibi koşulları varsa maddi ve manevi tazminat davaları ile kazancın iadesi de istenebilir.¹⁹⁴

Yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcının, kural olarak içeriğe müdahale etmeleri ve hakim olmaları beklenemeyeceğinden denetim yükümü ve dolayısıyla sorumluluk-

193 Sevi,s.221

194 Sevi,s.221; Soysal,s.153

larından söz edilemez. Ancak hukuka aykırı içeriği sağlamada katkıları olduğu anlaşılıyorsa haksız eylem faili olarak sorumlulukları söz konusu olacaktır. Erişim sağlayıcının saldırı niteliği taşıyan içeriği ağa taşımakla, haksız eylemin gerçekleşmesine katkıda bulunduğu düşünülebilirse de, sırf erişim hizmeti vermekle hukuka aykırı sonuç doğmayacağından uygun illiyet bağı da bulunmamaktadır.¹⁹⁵

Yer ve erişim sağlayıcılara genel bir denetleme yükümlülüğü getirilmediğinden, bunların yer ve içerik sağlayıcı olma sıfatı ile, olağan sebep sorumlusu olarak sorumlulukları yoluna gidilemeyeceği gibi, özel kanun veya kanun hükmü ile tehlike sorumluluğu da öngörülmediğinden bu tür bir sorumlulukları olduğu da ileri sürülemez.¹⁹⁶

Yer ve içerik sağlayıcılar, yasada belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyerek kişilik haklarına saldırıdan kaynaklanan zararın artmasına neden olurlarsa, zararın meydana gelmesinden olmasa da artan kısmından sorumlu tutulabilirler.¹⁹⁷

5651 sayılı yasadaki düzenlemeler genel olarak ceza hukukuna ilişkindir. Hukuk davaları bakımından, bu yasadaki sorumluluk sistemi esas alınabilirse de hukuki sorumluluk, kişilik haklarını düzenleyen MK. ve BK.'daki genel hükümlere tabi olacaktır. Bu konu, Yargıtay 4.HD. 15/09/2009 T., 8571 E-9921 K. sayılı kararında şöyle açıklanmıştır. "davacı, davalı tarafa ait internet sitesinde 02/10/2008 ile 03/10/2008 günleri arasında yapılan yorumlarla kişilik haklarına saldırıda bulunduğunu belirterek yayınlara hukuka aykırılığının tespiti ile düzeltilmesine ve üçüncü kişilere duyurulmasına karar verilmesini istemiştir.

Davalı taraf, davacının 5651 sayılı Yasa'nın 9. maddesine uygun biçimde başvuruda bulunmadığını, cevap ve düzeltme hakkının kullanılmasına yönelik istemin Sulh Ceza Mahkemesinden alınması gerektiğinden görev itirazında bulunmuştur.

Yerel mahkeme 5651 sayılı Yasa'nın 9. Maddesi gereğince yayından çıkarma ve cevaba ilişkin istemlerin içerik sağlayıcısı veya olmazsa yer sağlayıcısına başvurularak yerine getirilmesinin istenebileceği, istemin reddedilmiş sayılması durumunda kişinin yerleşim yeri Sulh Ceza Mahkemesine başvurması gerektiği gerekçesiyle mahkemenin görevsizliği yönünde karar vermiştir.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Yasa 25.05.2007 günü yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemektedir. Yerel mahkeme gerekçesinde yer alan 9. maddede ise "içeriğin yayından çıkartılması ve cevap hakkı" düzenlenmiştir.

195 Sevi,s.222

196 Sevi,s.223

197 Sevi,s.222

Davacı, dava ve cevaba cevap dilekçesinde davanın özel hukuka dayalı olduğunu ve kişilik haklarının korunmasına ilişkin düzenlemelere göre açıldığını ve davacıların eyleminin haksız eylem niteliğinde olduğunu belirtmiştir.

Medeni Yasa'nın 25. maddesinde kişilik hakkının korunması için açılacak davalara yer verilmiştir. Buna göre davacı, yargıçtan saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini ve bu davalarla birlikte düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanmasını isteyebilir. Bu tür istemlerle açılan davaların görülme yeri de genel mahkemelerdir. Şu durumda davacı istemi gözetilerek işin esasının incelenerek varılacak sonuca göre karar vermesi gerekirken yerinde olmayan hukuki nitelikleme ile görevsizlik kararı verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir”.

2- DİĞER TELEKOMÜNİKASYON FAALİYETLERİ YOLUYLA SALDIRILAR

a) Telefon ve Posta Yoluyla Saldırıları

Sabit veya mobil telefonları kullanmak suretiyle başka bir kişiyi arayarak hakaret eyleminin gerçekleştirilmesi en sık rastlanan kişilik hakkı ihlalidir. Hakaret eylemi mobil telefon mesajı atmak şeklinde de meydana gelebilir. Yine mektup aracılığı ile de hakarete bulunulması mümkün olup bu da kişilik hakkı ihlalidir. Burada hakaret fiili ile kişinin şeref ve haysiyetine yönelik bir saldırı gerçekleşmektedir. Mektup, ayrıca içeriği bakımından da korunan kişisel değerlerdendir. Bu nedenle bir kimsenin mektubunun rızası dışı açıklanması özel hayata saldırı teşkil eder. Son günlerde yaygın olan bir diğer saldırı biçimi ise, kişinin telefon görüşmelerinin rızası dışı dinlenmesi, kayda alınması, değiştirilmesidir ve açıklanmasıdır.

Telefon ve posta yoluyla hakaret şeklinde gerçekleşen bu saldırılarda posta ve telefon kuruluşlarının sorumluluğundan söz edilmez. Çünkü bu kuruluşların görevi alıcı ve göndericiler arasında bir köprü görevi görmekten öteye geçemez. Ayrıca içerikle ilgili bir yükümlülükleri ve müdahalede bulunma şansları da yoktur. Telefon ve posta yoluyla gerçekleşen saldırılarda asıl sorumluluk saldırıda bulunan kişi veya kişilerdedir. Bu kimseler özel hukuk kişisi ise BK. 41.m. gereğince haksız eylem faili olarak sorumlulukları yoluna gidilecektir MK. Ve BK.da yer kişilik haklarını koruyan hükümler uygulanacaktır.

Kişiler arasında cereyan eden telefon konuşmalarının dinlenmesi veya sinyalleri, yazıları, resimleri, görüntü veya sesleri veya diğer nitelikteki bilgileri kablo, radyo veya diğer elektromanyetik sistemlerle veya tek yönlü sistemlerle alan ve

iletken araçlara girilerek bilgi elde edilmesi ve bu bilgilerin değerlendirilmesi iletişimin denetlenmesi teriminin kapsamında kabul edilmektedir.¹⁹⁸Rıza dışı iletişimin tespiti, dinlenmesinde, kayda alınması,sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve mobil telefon yerinin tespiti çalışmaları, CMK 135.m. kapsamında iletişimin denetlenmesi olarak değerlendirilmiş olup telekomünikasyon yoluyla iletişim ancak önleme ve istihbari amaçlı olarak denetlenebilecektir.¹⁹⁹Denetleme, kural olarak hakim kararı ile mümkündür.Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da karar verebilir ise de, bu kararın da hakim onayına sunulması gerekir. Bu denetlemenin muhatabı şüpheli kişiler veya sanıklardır. Bunlar dışı kişilerin iletişimlerinin denetlenmesi mümkün olmadığı gibi kişilik hakkı ihlalidir de. CMK 135.m.de iletişimin denetlenmesi kararı verilmesi ağır şartlara bağlanmıştır.Bir suç soruşturması veya kovuşturmasında, kuvvetli suç şüphesinin varlığı, başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmaması ve iletişimin tespiti dışındaki iletişimin denetlenmesi işlemleri bakımından katalog suçların (kasten öldürme, işkence, cinsel saldırı,vb) bulunması gereklidir.²⁰⁰

Telefon görüşmeleri, içerik bilgisi ve faturalandırma bilgisi olmak üzere iki unsurdan oluşur. İçerik bilgisi, yapılan görüşmenin dinlenmesi veya kayda alınması yoluyla elde edilebilir. Faturalandırma bilgisinde ise, sunulan iletişim hizmeti karşılığında alınacak temel ücrete esas teşkil edecek bilgiler yer alır. Özellikle mobil iletişim hizmetleri, baz istasyonları sayesinde gerçekleştiğinden burardan gönderilen sinyaller ile telefon numarası, seri nosu, görüşmeye ait yer bilgisi ve aranan kişinin bilgilerinin elde edilmesi mümkündür.²⁰¹Bu kayıtların herhangi bir işleme tabi tutulmadan kayıt altına alınması ise iletişimin tespittir.

Sinyal bilgilerinin değerlendirilmesinde ise haberleşme içeriğine müdahale olmadan sinyal bilgiler değerlendirilmek suretiyle elde edilen verilerin bir sanal havuza alınarak ikinci bir işlemde geçirilerek farklı bir amaç için değerlendirilmesi ve işlenmesi gerçekleşir.Bu sayede iletişim trafiği ve görüşme detaylarına ulaşılır.²⁰²

“Ceza Muhakemesi Kanununda öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” de, bu amaçlı tedbirlerin talep şekli, karar verilmesi ve uygulamasında uyulması gereken usul ve esaslar düzenlenmiştir. Anılan yönetmelikte adli kolluk görevlilerine yönelik yükümlülükler getirilmiştir.Bu ilkelere aykırı denetlemeler kişilik hakkı ihlali niteliğinde olup kamu görevlisinin kişisel kusurlu eylemi niteliğinde olduğundan haksız eylem ve dolayısıyla kişilik hakkı ihlalleri olarak kabulü gereklidir.

198 ŞAHİN,Cumhuriyet :”Telekomünikasyon Yoluyla İletişimin Denetlenmesi-Yargı Kararları Çerçevesinde Bir Değerlendirme-“,2008 Bilişim Kurultayı (Ankara,2008),s.124

199 ibid

200 Şahin, s.132

201 Şahin,s.125

202 ibid

Bunlar dışındaki kişi veya kurumlar tarafından iletişimin denetlenmesi kişilik haklarına saldırı niteliğindeki haksız eylemdir. Failin özel hukuk veya idare hukukuna tabi olmasına göre, ilgili hakkında idare veya adli mahkemelerde dava açılarak kişilik haklarının korunması mümkündür. İdare hukuku açısından, bu tür ihlaller birer hizmet kusuru olduğundan idarenin sorumluluğu yoluna gidilirse de²⁰³, haksız eylemi gerçekleştiren idarenin ajanlarına Anayasa'nın 129/5. maddesi gereğince idarenin rücu etmesi olanaklıdır. Ancak zarar gören kişilerin, idare yerine, bizzat kişisel kusuru olan kamu ajanı aleyhine, adli mahkemelerde dava açarak MK. ve BK. daki genel hükümlere göre haklarını kullanması yolu açıktır.

b) Radyo- TV Aracılığı ile saldırılar

Günümüzün yaygın telekomünikasyon faaliyetlerinden birisi de radyo ve televizyon yayıncılığıdır. Radyo ve televizyon yayınları, telekomünikasyon faaliyetlerinden olan kablo tv ve uydu sistemleri aracılığı ile kullanıcılara ulaşmaktadır. Telekomünikasyon yolu ile sağlanan yayınlarla, kişilik değerlerine saldırıda bulunulması ve kişilik haklarının ihlali mümkündür.

Ülkemizde radyo ve televizyon yayınları için 1961 Anayasası ile bir tekel yaratılmış, radyo ve televizyon istasyonlarının özerk kamu tüzel kişiliği aracılığı ile yerine getirileceği bildirildiğinden 1963 yılında 359 sayılı yasa ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu kurulmuştur. TRT'nin tekel durumu 1982 Anayasası'nda da devam etmiş, 2954 sayılı yasada TRT'nin tarafsız bir kamu tüzel kişisi olduğu vurgulanmıştır. 1989 tarihinde kabul edilen 3517 sayılı yasa ile bu tekel kısmen kalkmış, radyo ve televizyon istasyonları, vericileri, aktarıcıları, uydu ve yer istasyonlarının kurulması ve işletilmesi tekeli PTT'ye, yayınların düzenlenmesi ve yurt içine ve yurt dışına yayın yapılması tekeli ise TRT'ye verilmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi 3517 sayılı yasayı iptal etmiştir.²⁰⁴ 1993 yılında 1982 Anayasa'sındaki tekel durumunu düzenleyen 133. maddesiyle değiştiren 3913 sayılı yasa ile devlet tekeli kaldırılmıştır. 13.04.1994 tarihinde kabul edilen 3984 sayılı "Radyo ve televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun" çıkarılmıştır. Halen radyo ve televizyon yayıncılığı bu ve 2954 sayılı "Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu" ile düzenlenmiştir.

203 10. İdare Mahkemesi bir kararında Yargıtay'da Daire Başkanı olan davacının resmi telefonunun Ankara Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şubesi yetkilileri tarafından hukuka aykırı olarak dinlenmesi ile haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiği ve bu konuda idarenin ağır hizmet kusuru bulunduğu iddiası ile açtığı ve manevi tazminat istediği davada, Anayasanın 22. maddesine aykırı olarak davacının telefonunun yasal olmayacak biçimde oluşturulmuş dinleme odasında, bazı emniyet mensupları tarafından dinlendiği ve ilgililer hakkında Ankara DGM' de soruşturma açıldığını göz önünde bulundurarak, davalı idareye mensup bazı görevlilerce davacının hukuk dışı yollarla dinlenerek haberleşme özgürlüğünün zedelenildiği; davalı idarenin yasal olmayan yollardan telefon dinlenmesi ve bunun sonucunda davacının hak ve özgürlüklerini zedelenmesini önleyecek biçimde gerekli tedbirleri almayarak ağır hizmet kusuru işlediği ve sonucunda tazminatla sorumlu tutulması gerektiği sonucuna varmıştır.

204 18.05.1990 tarih, 1989/9-1990/8

11 Kasım 1983 tarihinde kabul edilen 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 5. maddesinde genel yayın esasları, kişilik hakları da düşünülerek düzenlenmiştir. Buna göre d,f,ı, j, k, l bentlerinde “Kişilerin özel hayatlarına, özgürlüklerine, şeref ve haysiyetlerine saygılı olmak ve dürüstlük anlayışına bağlı” olmak genel yayın esasları olarak sayılmıştır. Aynı kanunun 9/2. maddesinde “İnsan Haklarına Saygılı Olmak” kurumun görevleri arasında belirtilmiştir.

Türkiye Radyo ve Televizyon Reklam Yönetmeliğinin²⁰⁵ 5. maddenin 4. fıkrasında, kişilerin yergisinin yapılamayacağı ve izin alınmadan kişilerin isimlerinin, fotoğraflarının, düşünme ve yaşama şekillerinin konu alındığı reklamların yayınlanamayacağı da belirtilmiştir.

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununda 7. maddede yayınların 5. maddeye uygun yapıp, yapılmadığını denetleyecek Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu'nun görevi sayılmışsa da 3984 sayılı Kanunun 36. maddesi ile 7. maddede yürürlükten 13.04.1994 tarihi itibarıyla kaldırılmıştır. Yayınların hukuken uygunluğunu denetlemek üzere Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun kurulması kararlaştırılmıştır. 3984 sayılı kanunun 4. maddesindeki yayın ilkelerine aykırı hareket halinde üst kurul önce gerekçeli olarak yazılı uyarıda bulunacak, bu uyarıda yayın ilkelerine aykırılığın tekrarlanması halinde ağırlığına göre yayın bir yıla kadar durdurulabilecek veya yayın izni iptal edilebilecektir.

2954 sayılı kanunun 27. maddesinde yer alan cevap ve düzeltme hakkı 3984 sayılı kanunun 28. maddesinde yer almıştır.

4756 Sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanunun²⁰⁶ 2. maddesi ile 3984 sayılı kanunun 4. maddesi değiştirilmiştir. Bu maddede radyo, televizyon ve veri yayınlarında uyulması gereken yayın ilkeleri a bendinden z bendine kadar düzenlenmiş bulunmaktadır. 2. maddede “radyo televizyon ve veri yayınları, hukukun üstünlüğüne, Anayasanın Genel İlkelerine, temel hak ve özgürlüklere, Milli Güvenliğe ve genel ahlaka uygun olarak kamu hizmeti anlayışı çerçevesinde yapılır” denildikten sonra uyulacak yayın ilkeleri sayılmıştır. Bunlardan f bendine göre, özel hayatın gizliliğine saygılı olunması, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında kişilerin özel hayatının yayın konusu yapılmaması ve s bendine göre: Program hizmetlerinin bütün unsurlarının insan onuruna ve temel insan haklarına saygılı olması gerekecektir.

Radyo ve televizyon yayınları ile kişinin manevi kişilik değerlerinden şeref ve haysiyetine, resim ve sesine, Özel hayatına, ismine(ve soyismine), özgürlüklerine, mesleki ve ticari saygınlığına saldırıda bulunulması mümkündür. Radyo ve televizyon aracılığı ile yapılan yayınlar, ifade özgürlüğü ile basının haber verme ve aydınlatma görevini yerine getirmesinde birer araç olduklarından, radyo ve

205 Yönetmelik metni için bkz. 17.04.1993 tarih 21555 sayılı Resmi Gazete

206 4756 SK. 15.05.2002 tarihinde kabul edilmiş, 21.05.2002 tarih 24761 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

televizyon aracılığı ile kişilik haklarına saldırı hallerinde sorumluluk için genel hukuka uygunluk nedenleri olan MK.24/2 deki, kanunun verdiği yetkinin kullanılması, kişinin rızası ve daha üstün nitelikteki özel ve kamusal yarardan başka özel hukuka uygunluk nedenleri de benimsenmiştir.²⁰⁷Bunlar :Esasa ilişkin(,kamu yararı ve toplumsal ilgi, gerçeklik, güncellik) ve şekle ilişkin (öz-biçim dengesi) hukuka uygunluk nedenleridir.

Ferdin kişisel çıkarları yerine, toplumun çıkarlarının üstün tutulmasını, kamu yararı olarak adlandırabiliriz. Radyo ve televizyon yayınlarında devlet faaliyetlerinin eleştirilmesi, kültürel, sosyal faaliyet ve olayların duyurulması, ekonomikticari ve iş alanındaki olayların açıklanması, aynı zamanda birer görevdir.Bu görevler yerine getirirken yapılan açıklamalar, çoğu zaman kişileri de kapsamaktadır. Bunlardan politikacılar, bürokratlar, bilim ve sanat adamları, sporcular toplumun daha çok ilgisini çeken, topluma mâl olmuş kişilerdir. Bu nedenle bunların özel hayatlarının merak edilmesi, icraatlarının eleştirilmesi ve bir dereceye kadar gözler önüne serilmesinde kamunun yararı vardır.²⁰⁸

Radyo ve televizyon yayınının hukuka uygunluğundan söz edebilmek için, güncel olması da gerekir.Güncellik ile somut olayın açıklandığı sıralarda kamu yararının bulunması nedeniyle hukuka uygunluktan söz edilebilir.²⁰⁹ Üzerinden zaman geçmiş bir olayın yeniden gündeme getirilmesinde kamu yararı yoksa, kişilik haklarına saldırının varlığı kabul edilmelidir. Yargıtay da bir kararında²¹⁰ unutulmuş ve hatırlanmasında yarar olmayan olayların gündeme getirilmesinde genel yarar ve kamu çıkarı bulunamaz. Somut olayda, davacının dört yıl önce karşılaştığı ve aklandığı bir iddianın yeni bir haber ve sanki gerçekmiş gibi verilmesinde hukuka aykırılık açıktır” demektedir.

Radyo ve televizyon yayınının hukuka aykırılığından söz edebilmek için gerçek olması da aranması gereken unsurlardandır. Basının ödevi, gerçek yayınlarla kamuoyunu bilgilendirmek olup, gerçek dışı yayınlarla bu ödev kamu yararına uygun olarak yerine getirilemez. Bu nedenle de hukuka uygun görülemez.²¹¹

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun’un 4. maddesi 4756 sayılı kanun ile değiştirilmiştir. Önceden maddenin “I” bendindeki “Haber ve olayların çabuk ve doğru şekilde sunulması” ilkesi, yeni düzenlemede “I” bendinde “Haberlerin yayınlanmasında tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerine bağlı olunması”, “I” bendinde ise “.... soruşturulması basın meslek ilkeleri çerçevesinde mümkün olan haberlerin soruşturulmaksızın veya

207 Eren, s.801; Kılıçoğlu (Borçlar), s.275; İşgüzar, s.868; Y.4.HD. 2001/8926 Esas- 2001/11175 sayılı 15.11.2001 tarihli kararı ; Y. 4.HD. 2001/6805 Esas-2001/10717 karar sayılı 5.11.2001 tarihli kararı.

208 Eren, s.802;

209 Eren, s.802; İşgüzar, s.868

210 Y. 4. HD. 19.1.1988 tarih, 8085-334

211 Eren, s.801; Kılıçoğlu, s.263 vd. ; Özsunay, s.131

doğruluğundan emin olunmaksızın yayınlanmaması” ilkesi olarak değiştirilmiştir. Radyo ve Televizyonlar açısından gerçeklik incelenirken yazılı basından ayrı olarak “doğruluğundan emin olunmaksızın” yayın yapıp yapılmadığı da ayrıca inceleme konusu yapılmalıdır.

Haberde orta düzeyde bir okuyucunun yayına vereceği anlama göre gerçeklik belirlenmelidir. Yayının gerçekliğini ispat, yayını yapana aittir. Buradaki gerçekliği salt gerçeklik olarak algılamamak gerekir. Yayının gerçeğe uygunluğu somut ve maddi gerçekliği değil, yayının görünürdeki gerçeğe uygunluğunu ifade eder. Görünürdeki gerçeklik, yayının yapıldığı andaki beliriş biçimine uygun olmayı ifade eder.²¹²Yayının görünürdeki gerçeğe uygun olması hukuka uygunluk için yeterli olup HGK bir kararında görünürdeki gerçeklik açısından şu belirlemeyi yapmıştır.²¹³” Basın, objektif sınırlar içinde kalmak sureti ile yayın yapılmalıdır. O an için o olay veya konu ile ilgili olan, görünen, bilinen her şeyi araştırmak, incelemek ve olayları olduğu biçimi ile yayınlamalıdır. Bu işlevi ile gerek yazılı ve gerekse görsel basın, somut gerçeği değil, o anda beliren ve var olan ve orta düzeydeki kişilerce de yayının yapıldığı biçimi ile kabul edilen olguları yayınlamalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan, gerçek olmadığı anlaşılan olayların ve olguların yayınından basın sorumlu tutulmamalıdır.” Yargıtay 4. HD. de pek çok kararında gerçekliğin “görünürdeki gerçeklik” olarak algılanması gerektiğini vurgulamıştır.²¹⁴

Bir radyo ve televizyon yayınının yapılması için kullanılan yazı, metin, resim vb. ifade ediliş biçimi ile yayının özü arasında belli bir ölçülülük ve denge bulunmalıdır. Gerçek, kamu yararının mevcut olduğu güncel bir konuda yapılan yayında; kişinin şeref ve haysiyetini rencide edici, küçültücü, aşağılayıcı, incitici, iğneleyici ve amacın gerçekleşmesine yönelik olarak zorunlu olmayan ifadeler hukuka aykırılığa neden olur. Bu saldırıda kullanılan aracın (yayının şekli) uygunluğunu ifade etmektedir.²¹⁵ Yayında kullanılan dil ve sair araçlar, orta düzeydeki bir kimsede başka anlama gelecek biçimde etki uyandırmamalıdır. Bu etki incelenirken yayın bir bütün olarak değerlendirilmeli, bazı kelimeler cımbızla çekilerek incelenmemeli, yayının tümünden çıkacak anlayış değerlendirilmelidir.

Öz-biçim dengesi araştırılırken, sadece kullanılan sözler değil, resim kullanılması, resmin uygun olup olmaması, karikatür, görsel yayındaki fon,ses efektleri, yayının saati de değerlendirilmelidir.²¹⁶

SONUÇ

Telekomünikasyon alanı ve hizmet sektörü teknik gelişmelere de paralel olarak her geçen gün genişlemekte ve hızla yenilenmektedir. Bu teknik gelişme ise be-

212 Kılıçoğlu, s.263; Dural, s.128

213 HGK. 9.7.2003 tarih, 2003/4-437 Esas- 2003/468 Karar

214 Y. 4. HD. 12.2.2002 tarih, 10293-1611 ve 28.1.2002 tarih, 13415-902

215 Eren, s.803; Kılıçoğlu, s.281; İşgüzar, s.869-870

216 Kılıçoğlu, s.289

rabesinde bir takım kolaylıklar yanında, kişilerin kişilik haklarına saldırıları ve karmaşıklaşan teknolojiye dayalı olarak yeni koruma biçimlerini gerektirmektedir. Telekomünikasyon sektörünün malzemesi, kişinin verileri olduğundan bunların sektör bazında korunması ayrı bir önem arz etmektedir. Bu nedenle çalışmamızda, kişilik hakkı kavramı ve genel olarak özel hukuk alanındaki korunmasından bahsedildikten sonra, Kişilik haklarına telekomünikasyon sektörü bazında, sektör aktörlerince yapılacak saldırılar ile telekomünikasyon sektöründeki faaliyetleri kullananların bu faaliyetler aracılığı ile yaptıkları saldırılar ve korunma yöntemi ele alınmıştır.

KAYNAKÇA

AKİPEK Jale.G. ve

AKINTÜRK Turgut. Türk Medeni Hukuku Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku I.Cilt, İstanbul, Eylül 2002

ARIÖZ, ALİ Telekomünikasyon Sektöründe Serbestleşme Süreci Ankara 2005

ARPACI Abdulkadir. Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler), İstanbul 2000

AYDIN, Sevil. Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Haklarının ihlali ve Hukuksal Koruma. Adil Yayınevi, Ankara, 1998

BERBER, Leyla Keser. "Adli Bilişimle İlgili Olarak AB ve ABD 'deki Yasal Düzenlemeler ve Kişisel Verilerin Korunması"(Bilişim Hukuku Konferansı Kitabı Ankara, Ekim 2008

DURAL, Mustafa. Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler. 4. Bası, İstanbul, 1995.

EKİCİ, Şerafettin. Özel Sektöre Açıldıktan Sonra Türk Telekomünikasyon Hukuku(elektronik İletişim), İstanbul 2006

EREN, Fikret. Borçlar Hukuku Genel Hükümler. Cilt I, 6. Bası, İstanbul, 1998.

FRANKO, İ.Nisim. Şeref ve Haysiyete Tecavülden Doğan Manevi Zararın Tazmini. Doktora Tezi, Ankara, 1973.

HELVACI, Serap. Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar. İstanbul, 2001.

İMRE, Zahit. "Şahsiyet Haklarının Şahsın Özel Hayatının ve Gizliliklerinin Korunmasına İlişkin Meseleler", İHFM, Cilt XXXIX, S.1-4

İŞGÜZAR, Hasan, "Kişilik Hakkının İhlali Nedeniyle Manevi Tazminat Davasının Şartları", ANBD., Yıl 47, Sayı:1990/6

KABOĞLU, Ö. İbrahim. Özgürlükler Hukuku İnsan Haklarının Hukuksal Yapısı. İstanbul, 1999.

- KAPLAN, Yavuz İnternet Ortamında Fikri Hakların Korunmasına Uygulanacak Hukuk Ankara 2004
- KILIÇOĞLU, Ahmet M. Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırı-lardan Hukuksal Sorumluluk. Ankara, 2008.
- KILIÇOĞLU, Ahmet.M. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, (Borçlar) An-kara, 2001.
- KURU, Baki, ARSLAN, Ramazan ve
- YILMAZ, Ejder. Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı. II.Bası, Ankara, 1999.
- KÜZECİ, Elif Kişisel Verilerin Korunması,(Ankara 2010)
- OĞUZMAN, M. Kemal,
- SELİÇİ, Ö. ve OKTAY,S. Kişiler Hukuku Dersleri. İstanbul, 1993.
- OĞUZMAN, M. Kemal ve
- ÖZ, M. Turgut. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, İstanbul 2000
- ÖNGÖREN, Gürsel TV ve Radyoda Kişilik Haklarına Saldırı-lara Karşı Hukuki Başvuru Yolları İstanbul, 1995
- ÖZDEMİR, Hayrünnisa Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması,(Ankara 2009)
- ÖZDİLEK, Ali Osman. İnternet ve Hukuk İstanbul 2002
- ÖZSUNAY, Ergün. Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu. İstanbul, 1982.
- ÖZTAN, Bilge. Medeni Hukukun Temel Kavramları. 26. Baskı, Ankara, 2007.
- ÖZTAN, Bilge. Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar, 7. Bası,(şahsın hukuku), Ankara, 1997.
- ÖZEL, Cevat. “AİHM. Kararları ve Uyum Yasalarında Anlatım Özgürlüğü”, İBD, c.76, S.10-11-12 Aralık 2002
- SARAÇOĞLU, Fatih. İletişim Sektörünün Dünü ve Bugünü Ankara 2008 adlı kitap ekine hazırlanmış
- SEVİ, Nüket Evrim. “İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu”, BATİDER, 2004,CXXII Sa.3
- SIRABAŞI, Volkan. İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığı ile Kişilik Haklarına Tecavüz. Ankara, 2007.
- SOYSAL, Tamer. ”Elektronik Posta Yoluyla Kişilik Haklarına Müdahaleden Do-ğan Hukuki Sorumluluk” ABD, yıl 65,sayı 1 Kış 2007
- ŞİMŞEK, Oğuz. Anayasa Hukukuna Kişisel Verilerin Korunması İstanbul 2008

ŞEN, Ersan. Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması İstanbul, 1996

ŞAHİN, Cumhur. "Telekomünikasyon Yoluyla İletişimin Denetlenmesi-Yargı Kararları Çerçevesinde Bir Değerlendirme-",2008 Bilişim Kurultayı Ankara,2008

TANDOĞAN, Haluk. Borçlar Hukuku (Özel Borç ilişkileri). Cilt II, 3. Bası, Ankara, 1987.

TANDOĞAN, Haluk. "Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı Ve Basın Yoluyla Olan İhlallere Karşı Özel Hayatın Korunması", AÜHF, Cilt.XX, S. 14.

TEKİN, Memiş. Fikri Hukuk Bakımından İnternet Ortamında Müzik Sunumu, Ankara,2002

TEKİNAY, Selahattin Sulhi. Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek kişiler hukuku, 6. bası, İstanbul, 1992

TEZCAN, Durmuş "Bilgisayar Karşısında Özel Hayatın Korunması", Anayasa Yargısı, C.8 1991

TOPALOĞLU, Mustafa. Bilişim Hukuku,Adana 2005

YAZICIOĞLU, Recep Y."Hukukumuzda TCK'nun 243. madde Kapsamında Bilişim Sistemine Girme Eylemi",Bilişim Hukuku Konferansı Ankara,2008

ZEVKLİLER, Aydın, ACABEY, M. Beşir ve

GÖKYAYLA, K.Emre. Medeni Hukuk Giriş- Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku - Aile Hukuku. Ankara, 2000.